

HONVÉD-
ÉS
HUSZÁRÉLET
ANEKDOTOKBAN.

PEST, 1850.

HECKENAST GUSZTÁV SAJÁTJA.

A magyar nemzetnek ez utolsó harczában a legtarkább jelenetek tűnnek fel a legtarkább vegyületekben.

Csata csatát követett s nem egy diadal és nem egy bukás jellemzé azokat.

Küzdelmét nem egyszer fényponton, de láttuk a bukás pontján is.

S a sereg, mellynek soraiba leszállt a főur palotájából s a sereg, mellyben a kunyhók igénytelen fia résztvett, egyenkint vagy összesen bajnoktettekkel a dicsőség nymbusát meg tudta szerezni.

Mit a sereg összege tett: az tárgya a históriának. Mit egyesek tettek, miket azok közül megtudhaték: e lapokban nyújtom át a közönségnek.

Volt fővezér vagy volt közhonvéd, a magyar nemzetnek vagy a philhungarusoknak volt tagja: – nekem mindegy.

Ti ismerétek őket, láttátok buzgalmukat ön-

megtagadásukat, melly soha sem hagyta el őket s mellyre nem egyszer volt szükségök.

Chronologiai rendet nem tartottam. Víg és komor jelenetet, fénypontot és a kebel húrjait megrázó eseményt tarka vegyületben nyújtok át.

S ha valamellyik tény határos a mesék régiójával: ne feledjétek, hogy az, mellynek mindnyáján tanúi valátok, maga a küzdelem határos zaza.

Pest, február 1-én 1850.

Karádfi.

KATONAJELLEM.

I.

Egy dühös vén illírnék hat leánya volt. Fiatal, karcsú, feketeszemű mind a hat, egyik szebb mint a másik.

Hat túrmezei nemes volt e szép ráczleányok ifjú szép jegyese.

A legelső összeütközésnél a magyarok és illírek között ott voltak a hölgyek kedvesei is s küzdöttek azoknak három fitestvére ellen.

Mind a három testvér legeiül küzdött a lázadók csapatjában, legelsőbb esett fogságra közöttök.

A vén illír ekkor Moldvában volt, hol a cholera legjobban dühöngött. Azon hírre: hogy fiai el vannak fogva, haza jött. Fáradtan, halaványan érkezett haza egy este, sárga volt, mint kit koporsóból vettek ki.

Maga köré gyűjté leányait, mind a hatot, s így szólt hozzájuk:

„Menjetek át a magyar táborba, ott vannak kedveseitek, ott vannak testvéreitek elfogva.

Fiatalok vagytok, szépek vagytok, adjatok mindent kedveseiteknek, mit fiatal szép leány kedvesének adhat; de kérjétek vissza testvéreiteket, áldásom rajtatok, ha visszahozzátok őket, síromat találjátok, ha nélkülük jöendtek vissza.

Ezzel megáldá a szerb leányait, fejökre tette kezét, megcsókolá ajkaikat. És keze olly hideg, olly nehéz, ajka olly forró, olly reszketeg volt!

A leányok elmentek. Idegen fájdalmas tüzet érzének égni ereikben, azt hitték: hogy az a szerelem, pedig az volt a halál.

Oda értek a magyar táborba. Első volt a legszebbik, a legfiatalabbik, kit elküldtek felkeresni kedvesét. Vártán volt az, kezében fegyvere, midőn kedvese rátalált.

Szeretve futott feléje a leány s örömmel nyújtá elébe kezét,— némán rázta amaz fejét s nem fogadta el a kedves kezét.

„Nem ismeresz?” rebegé elszomorodva a leány.

„Ismerlek, szeretlek is, de most nem vagyok a tied, most hazámé vagyok.”

„Csak egy csókot, csak egy ölelést.”

„Nem volna szerencse a férfi fegyverén, ki csókolni tudna, mikor hazáját halál fenyegeti, ki ölelni tudna, mikor keze véres.”

„Hát testvéreim?”

„Ők jó helyen vannak.”

„Ettek-e?”

„Az égben, vagy a pokolban, ha igaz.”

Zokogva ment vissza nénejeihez a szerb leány, elmondta nekik: hogy hiába jöttek, testvéreik halva vannak, kedveseik mást szeretnek, a hazát és fegyvereiket.

A hat leány elvándoltan bujdosni ment erdőkre, mezőkre, s néhány nap múlva holtan szedték őket össze tópartokon, patakvizek mellett.

A cholérát hordták magukkal.

A vén szerb Moldvából hozta azt magával s szép leányaira hagyta átragadni, s úgy küldte el őket a magyar táborba, hogy csókjaikkal oltsák be az irtózatot ragályt a hadseregbe.

Kedveseik férjijelleme megőrzé e veszélytől a táborot, s a hat menyasszony nyomorúan veszett el a puszta útfélen.

II.

Mennyire különbözik a magyar jellem a rácztól. tanúsítja az is, hogy míg az utóbbiak Sz. Tamáson s egyebütt az ártatlan magyar gyermekeket a templom ajtajára szegezték, nyúzták és a legrettentőbb módokon kínozták: a honvédek s magyar huszárok, sőt még Rózsa lovasai is, a rácztáborokban talált gyermekeket ápolásuk alá vevék, biztos helyre szállíták őket, a többi közt egy jószívű veterán huszár 3 ráczt porontyot vett fel nyeregkápájába, s így ragadta ki a bizonyos halál karjából. Sőt még a

kutyáikkal is szebben bántak a magyar vitézek, mint sok vadrácz a magyar foglyokkal. Az elpusztult ráczfaluk kuvasz kutyái ugyanis többnyire magyar táborban találtak menedéket, a honvédek megsajnálták a szegény állatokat, s jóízű falatokkal táplálták . . . úgyszólván bittal sem lehetett azután elűzni őket, sokszor csatába is elkísérték jóltévéiket, s ha egyebet nem tehettek is értök, legalább a távolból mérgesen megugatták egykori gazdájuk rokonait.

Egy ital pálinka.

A milly kegyetlen a magyar katona a harcztéren az ellenség iránt, épen olly jószívű és nemeslelkű a magokat védeni nem tudó lealázott hadi foglyok irányában; míg más vad népek a legdühösebb kegyetlenségeket viszik végbe a lefegyverzett védtelen hadi foglyokon.

Miután Roth cs. k. tábornok hada a forradalmi időszakban a magyar felkelők által elfogatok, a horvát foglyokat a szabolcsi önkéntesek kísérik hazájukba. Egy ezek közül a pihenési állomásnál elővéve kobakját, s ebből kis üvegébe reggelire pálinkát töltött. A szép sárga szesz italra iszonyú szívfájdalommal tekintettek az elcsigázott horvátok. Észrevevén ezt egyik magyar önkéntes, megesett rajtok a szíve, s a hozzá legközelebb állt kérődző horváthoz így szólt: Ej ördög bújjék a hasadba, szeretnél úgy-e egy kis pálinkát inni? – Ne no, igyál! – A horvát alig

merte hinni, hogy az ellenség részéről illy nagy gráciában részesüljön, s félve, levett kalappal nyélé le a neki nyújtott kedves italt. Ekkor a többi fogoly még keservesebb pofát vágva pillantgatott a másodszor megtöltött üvegcsére. A szánakozó szívű önkéntes némi gúnytréfás szavak közt ezen adagot is egy másik horvát boldogítására áldozá fel. Tölt harmadszor, s bár iszonyúan káromkodik, de ekkor sem állhatja meg, hogy egy horvát fogollyal, kit a bájitalért majdhogy ki nem tört a hideg, meg ne ossza pálinkáját.

Tölt negyedszer is, de a kobak már üres. Észre-
vevén, hogy bőkezűsége miatt magát fosztá meg a reggelitől: egész egykedvűséggel így szólalt meg: „Ejnye a ki lelke van, most látom, hogy magamnak semmi sem maradt! Se baj no, majd ad az isten!”

Az ellőtt kengyel.

Sz. Tamás ostrománál egy, ágyúfödözésre kirendelt huszár megunván a hosszas nyeregben ülést, lábát kengyeléből kivette, s magasra fölemelve nyújtóztatá. Különös szerencséjére egy ágyúgolyó épen akkor hordta el lova hasának szőrével együtt azon kengyelt, mellyből lábát kiemelte. A huszár hidegen vette a dolgot, de egy pár percz múlva iszonyúan kezdett káromkodni. „Miért haragszol fiam,— szóla neki tisztje — hisz még örülnöd kellene, hogy lá-

bodat nem hordta el a golyó.” – „Mit ér az nekem, a ki pontziussa és pilátussa van, ha már most nincs hova tennem az egyik lábomat!”

Kis ok.

Midőn Jellachich bán táborával Pákozdt felé vonult, s már épen a hegytetőről le akart ereszkedni a faluba, a pákozdiak (kik nem akarták hinni, hogy a horvátok meglátogatják őket) igen nagy ijedséggel kezdtek fel s alá futkosni és siránkozni. Ekkor egy cigány bakancsos, ki a Pákozdról kivonult magyar hadseregtől maradt el a faluban, bizonyos új polgár udvarában erősen kezdett durogtatni puskájából. Erre a horvát-sereg megállapodott, s míg a részeg baka 60 töltését elsütögeté, tehát egy óra hosszáig, nem mert előre nyomulni. Tehát a mi cigány Horatius Coclesünk egy csapat horvátot egy maga képes volt feltartóztatni – 60 levegőbe tett puffogatással.

Deserteur.

Midőn a Ceccopieri olasz katonaság Austriából a végett szökött át hazánkba, hogy a magyar hadsereghez csatlakozzék, egy illy csapat, éjjel a határon egy szinte olasz őr által feltartóztatott. Hald ver da? Dezsertör! – Pazsirt! – (Ők t.i. a német nyelv olaszos kiejtéséről ismertek egymásra.)

Van zbankó?

A Pesten átvonult Sándor-gyalogok közül egy tót ajkú legény többet öntvén fel a garatra, mint kellett volna, tántorogva járt fel s alá a főváros utczáin, és szüntelen ezt kiáltozó: „Ilijén Kosud Lajos! Van zbankó élig.”

Két testvér.

A schwechati ütközet alkalmával egy igen jó irányzó honvédtüzér észrevette, hogy testvérbátyja az ellenség lovasai közt mint kapitány vitézkedik: – „Ejnye te akasztófárávaló – dummogá magában – no megállj, majd adok én neked!” Erre oda irányzá ágyúját, hol testvére állt, s ügyesen ellőtt golyója testvérének azon testrészét horda el, melly nélkül többé soha nem ülhet nyeregbe. E mellett egy közvitéz lovát is tönkre silányítá.

Mérgezett libák.

Aldunai táborunk egyik csapatja egy, ellenségtől megtisztított, faluba érkezvén, az őrnagy szigorúan megtiltá, a falu lakosaitól vizet, kenyeret s húst elvenni, mivel, mint hallá, azok meg vannak mérgezve; ígérte azonban, hogy rögtön ölet le sertése-

ket. Szavait végezve, a csapat egyik hőse, egy izraelita, ki áll a sorból, s alázatos hangon kérdi az őrnagytól: „Hát khérem asz eleven libák is meg vannak mérgehezve?”

Egy huszárnak hét lova.

A feldunai táborban az ellenség felé éjjeli őrjáratra levén kirendelve néhány huszár, egyik közülök a többitől elmaradt... mert valamit észrevett. Egy magános csárdában ugyanis gyertya világ pislogott, s a csárda körül oszlophoz kötött lovak prüsszögtek, tomboltak.– Huszárunk gyanítván valamit, szép csendesen a csárdához léptet, bepillant az ablakon; s bent az ivóasztal körül hét dőzsölő dragonyos ötlük szemébe. Erre az oszlophoz kötött dragonyoslovak kantárait megoldja, markába csavarja, s mind a hét paripát magával viszi. – Másnap bejelentetvén szép és hasznos tette, mint különben is ügyes, kitanult ember, a fővezér által egyszerre tisztté, hadnagygyá neveztetett ki.– A hét dragonyos pedig nem mervén ló nélkül visszatérni táborukba, átszöktek a magyarokhoz, s a magyar alkotmányra felesküdték.

TÁBORI KÉPEK.

I.

Egy huszár négy, általa elfogott és lefegyverzett horvátot hajtván maga előtt, a mint ezt Somogy megye egyik falujának népe észreveszi, vasvillára és kapára kapott, s a foglyokat agyon akará verni. A huszár megboszankodva azon, hogy az ő fáradságának gyümölcseit illy könnyű szerével akarják megsemmisíteni, e szavakkal riasztá vissza a felbőszült népet: „Megállj, a ki i-e van a parasztjának, ne merd az én jószágomat bántani; fogj magadnak horvátot, ha agyon akarod verni!”

II.

Midőn Kossuth a táborban volt, felhívá a katonaságot, hogy ha valakinek panasza, kérelme vagy bármi jelentenivalója volna, terjessze azt ő elébe minden tartózkodás nélkül. Erre egy veterán huszár tüstént bejelenté magát, arra kérte Kossuthot, hogy ha már nekik dupla fizetésök jár, hadd kapjanak a lovaik is dupla portiót. A kívánat teljesítve lőn. — „No lám — szóla az öreg huszár — mióta az országot szolgáljuk, minden duplán van, a mint dukál!”

III.

A magyarok istene alkotásának nincs oily remek műve, mint a magyar huszár. Ezt már ők a régibb időkben is bebizonyíták, s az utóbbi harcokban is bámulandók hőstetteik, jellemvonásaik és elszánt vitézségük számos példájával igazolják. A ráczok elleni táborban a Ferdinánd-huszárok közt volt különösen egy Orbán nevű káplár, ki a törökbecsei ütközet alkalmával a vezér életének meg-mentése által dicsően tüntette ki mag-át, s ezért 15 arany jutalmat s arany érdempénzt kapott az országtól. Ő a ráczok félelme s ostora volt. Óriási termetű külsejére nézve második Toldi Miklós. A huszárok közt talán egy sem volt, ki annyi ráczot és szerviánt vágott és lőtt volna le, mint ő. És azon eredeti szokása volt, hogy az általa meg-ölt ráczok füleit levágta s tarsolyra téve, mindig magával hordozta. Végre ráczfülekből egész collectiója volt. Egykor kérdeztetek vitéz Orbánunk, hogy mi czélből gyűjti a füleket rakásra: *„Hát csak azért gyűjtöm – felelt az – mert ha tarsolyom tele lesz raáczfüllel, akkor osztán az országnak ajándékozom”*

IV.

Ugyancsak Orbán káplártól kérdé egykor a tábori orvos: mikép mentette meg vezérét a haláltól?

– „Hát a mestervágással!” – válaszolt ő. –,De mi az a mestervágás?” – „Az uram furcsa dolog, huszártempó; kardomat visszásan suhintom meg, s a gégénéél kezdve úgy vágom el az ellenség nyakát, hogy egy kicsit fel is ugorjék. Ha az ellenségnek a nyakacsigájánál vágom el a fejét, – ezt csak akkor teszem, mikor már kifáradt a karom – s ezt mi huszárosan parasztvágásnak nevezzük.

Jóslat.

Az agyagfalvi népgyűlésen a magas szószékre egy székely atyafi föllépvén, az oláhok és szászok kiirtására vonatkozó hosszas beszédét a roppant sokaság megunta s nem akará tovább hallgatni. Csak egy rövid szót még atyafiak! – monda a szónok – mindjárt megpróbálom győzünk-e vagy nem? Ide nézzetek! – s a mint ezt kimondá, a mintegy 6 ölnyi magasságú emelvényről leugrott, s minden sérülés nélkül, mint a macska talpra esett! – „Győzünk, győzünk!” kiálta most a sokaság roppant hahotával.

Jó hogy szaladtatok!

Ejnye – ejnye fiam Ferkó, miért futottatok meg olly eszeveszetten? – kérdé az öreg komáromgyei gazda az Austriából lóhalálában haza ugrott

nemzetőr-fiát. – Miért futottunk meg! Hát lett volna csak kend ott, olyan ágyúgolyóbisok estek közénk, mint egy akós hordó; osztég nem is olyanok voltak, mint a becsületes ágyúgolyóbis szokott lenni, hanem, mint kapitány urunk monda, ispiritus meg vitriol is volt bennök! „Könyörülő isten! Mégis jó tettétek hát, hogy haza szaladtatok.”

Piros-csizmás ezred.

Az oláhokat és szászokat pusztító székely atyafiak közt piros-csizmás ezred alakul! – Hogyhogy? – Hát csak úgy, hogy a feldúlt oláh faluk viskóiban a megfutamlott oláhság otthagya mindenét, s a székely atyafi mind azt elfoglalván, a mi keze ügyére esek, kopott bocskorát a szép oláh menyecskék hon hagyott piros-csizmáival cserélé fel.

Pest-Buda nem a világ!

No most már W. Pestre is besétál ám – szóla a 30-ki ütközet után egy gyöngé idegzetű nemzetőr. „Mink is ott leszünk! jegyzé meg egy hozzá közel állt huszár! Különben ha úgy lenne is, nem a világ! Sokszor elfoglalták már Pest-Budát, de azért áll még Magyarország, s állani fog, még a világ – világ!”

Dob mint orgazda.

– Ejnye te kölyök be tompán, beh rekedten hangzik most a’ dobod, – mi a’ manót csináltál vele? – szólt az alvidéki táborban egy suhancz doboshoz az őrmester, épen midőn egy faluból kiindult a honvédcsapat. – Bizony magam sem tudom, mi a baja, – felele a dobos. Mutasd csak, mutasd! – A dobos elejénte szabadkozott, de később kénytelen volt romlott hangszerét vizsgálat alá adni, miből kisült, hogy a dobba egy iszonyú nagy kanpulyka volt bele szorítva, mellyet a dobos valahol a faluban amúgy katonásan szerze magának.

Kossuth-huszár.

– Vitéz úr, micsoda huszárok magok? – szólítá meg egy ügyvédforma ember a váczí utczán sétált huszárokat. – Hát csak huszárok vagyunk! – felele közülök egyik, ki nagyon restellé, hogy a republicánus világban Vilmos nevét kell viselniök. – Azt látom, hogy huszárok, hanem azt kérdem én: miféle, millyen nevet viselő huszárok? – „A mi nevünk első számú huszár-ezred.” – Igen, de én a tulajdonos nevét kérdem, – Koburg, Ferdinand, Vilhelm, vagy miféle?” – Ejnye – szóla a huszár boszankodó czifra káromkodással – hát nem látja az úr, hogy Kossuth huszárjai vagyunk!

FURCSASÁGOK

AZ ERDÉLYI TÁBOROZÁSBÓL.

I.

Mikor Szeben ostrománál Bem tábornok az egyik Csiki székely zászlóaljra rohamra vezényelvén, maga az arcvonal előtt ment, egy közhonvéd így szólt hozzá: „Generalis uram! azt mondom én magának, ne menjen ott elől; magának még kardja siincs, aztán ha közülünk ezerét lelőnek, jő helyettünk ket ezer ees, mert van othon eléég; de Bem csak egy vaan s ha azt lelövik, nem tudom ki a f -----ez ád nekünk máást.” A hős vezér elmosolyodott az eredeti székely egyszerűségen s megveregetvén a figyelmeztető vállát, az arcvonal mögé vonult.

II.

Szeben bevétele után Bem azt kérdi az udvarlására ment amplissimus tagjaitól: „nincsenek-e önök közt a férfi nemen fiatal és középkorúak s ép emberek, hogy én eddigelő még csak öregeket és nyomorékokat láttam Szebenben?”, Voltak biz’ itt uram,’ felelé egyik circumspectus, de miután azzal voltak elrémítve, hogy ön mind be fogná őket sorozni honvédeknek, elszaladtak!” „Hívják vissza önök,”

válaszolt a fővezér „s mondják meg: ne féljenek, a világért sem fognám vitéz magyar seregemet olyan szaladókkal megnyomorítani.”

III.

Bem a piskii csata után egy siránkozó szász fiút a „hurrah-bataillonból” e szavakkal küldé vissza: „eredj fiam s mondd meg anyádnak, hogy nem sokára meglátogatom.”

IV.

Szebenbe székely újonczokat vittek. Gyakorlat alkalmával egy újonczot többi közt arra oktata hadnagya, hogy töltéskor hány tempóban ereszsze be és ismét hányban húzza ki a vesszőt a csőből. „Vigyázz! egy, kettő, három.” „Ej, hadnagy uram! jegyzé meg a raisonirozás tilalmával még meg nem ismerkedett komé, minek az a sok ceremónia? Beteszem én s ki es veszem egybe es; volt míg nekem puska a kezemben s a míg maga ceremoniázik, én tíz muszkát es lelövőök“!

A Bem ujja.

Mikor Bem egy csatában jobb keze közép ujját ellőtték, a gyógyítására megjelent sebésznek így szólott: „*vágja le, úgy sem vettem még hasznát.*”

Többet észazel mint erővel.

Erdélyben Nagy-Oklos vidékén a kémlelésre kiindult czirkáló csapat előtt egy vidrai oláh lány félelemből az Aranyos vizébe ugrott. Az egerbegyi nemzetőrök a lányt kimentették a jégtorlaszok közül; e tettnek azon következménye lőn, miszerint a vidrai oláhok önként a' magyarokhoz csatlakoztak, és az alkotmányra hitöket letették.

Ki győz?

– Négy huszár a feldunai táborból 80 chevaux-legerst akart az előőrson megtámadni. Azonban óvakodó tisztjök nem akará ezt megengedni. „Mit gondoltok, 4-80 ellen! elment az eszetek!?” – Fordultok mingyárt vissza!” – – „No bizony’ – szóla az elszomorodott vitézek közül egyik, ki e dologban semmi különöst és rendkívülit nem látott –,mindig azt mondta nekem katona-viselt apám: fiam, ha már ellenség elé kerülsz, ne gondolj vele, egy-e vagy száz az, a kivel meg kell verekedned, csak vágj közé bátran, elszántan – s úgy segéljen, győzni fogsz!^s

Ne segélj!

A lagerdorfi ütközet alkalmával a huszár összecsapott egy lengyel dzsidással. Ez leszúrta amannak

lovát. – Meglátván ezt pajtásai, segítségére siettek a huszárnak, ki azonban így kiálta a közelgőkhöz: „Ide ne jöjjen, a kinek kedves az élete, mert ha édesapám volna is, leszúrnám; – majd végzek én magam velem!” – Erre pajtásai megálltak s a gyalog huszár megtámadá az uhlánt: mindenek előtt dzsidáját kiütötte kezéből, aztán kardra kerülván a dolog, ellenét csakhamar levágta lováról.

Katonadohányzás.

– Dohányzott-e már ma vitéz úr? – kérde a perlaszi ostromból megtért huszárt egy honnmaradt nemzetőr! – Még nem! – felelt a huszár – hanem, ha oda jött volna a gárdista úr, a hol én voltam ma, pipa nélkül is annyi füstöt nyelhetett volna, hogy, úgy segéljen, köpni sem győz utánna!”

Huszár-definióik.

– Az már tudva van, hogy egy huszár így definiálta a köztársaságot: dupla lénung, nincs királyi – hanem az sem rossz, midőn a huszár beszédbe keveredvén némelly urakkal, így értelmezé a republicát: „Hát hiszen minek is volna király? aztán a pesti urak maguk is ki tudják állítani a társaságot!”

Huszár-bánat.

Midőn a honvédek Buda falára felmásztak, irigy szemekkel nézték őket a huszárok. „Most bánom, hogy huszár vagyok!” monda egyik elkeseredve.

Vörös-sipkások.

Dicső nevet vívott ki magának a 9-dik vagyis vörössapkás honvéd-zászlóalj, mely leginkább borsodi, gömöri, abaúji és zempléni s nagyobbára művelt fiúkból állt. – A ki csak ismerte őket, s harcban volt velők, nem győzte eléggé dicsérni azon rettentetlen elszánt vitézséget, hősieb bátorságot és kitartást, mely ezen zászlóalj minden egyes tagjának sajátja volt. – Ők soha se vesztettek, se nem hátráltak a csatában – A ráczok úgy féltek tőlök, mint az ördögtől, mi több, a babonás ráczok közül többen az hitték: hogy ördögük van.

Bőrsereg.

Jön a k--i nemzetőrség! szöla egy önkéntes a táborban nagy örömbajjal! – Nem őrsereg az, – hanem bőrsereg! – jegyzé meg egy gránátos. – Hát ugyan már miért volna az bőrsereg? – csak azért, mert háborúban nagyon félti a' bőrét.

Mit izent Medgyes?

Erdélyben Medgyesesen állomásozott egy kis magyar csapatot Heydte es. k. őrnagy nagyobb erővel megtámadván, az onnan kivonulni kényszerítettet. Azonban Zsurmay magyar huszárőrnagy Heydtét másnap onnan kikergette. Egyszersmind a medgyesiekre a Heydte tiszteletére tett világításért 2000 p. ftot adót rótt. – Heydte nem sokára megint meg akarván szállni Medgyest 300-ból álló kis csapatjával, a Stadthan elébe ment és circumspectus modorban így szólt hozzá: *„ha el akarja foglalni Medgyest, jöjjön nagyobb erővel, mert a medgyesieknek nincs kedvök mindennap 2000 p. ftot fizetni, 's azért ezt a 300 emberét be sem eresztik Medgyesre.”*

TÁBORI KÉPEK.

I.

1849. april 26-án Pesten a váczi utczában egy bájos, előkelő hölgy megállított egy vágató huszár közvitézt, és igen finom kendőben egy koszorút és hat fényes-húszast adott neki. – A huszár meglátván a kendő tartalmát, azt monda: köszönöm édes asszonyság, a kendőt és koszorút hálásan fogadom el, de a pénz nem kell; pénzem van elég, de helyette más valamit volnék bátor kérni.

Mit? kérdé nyájasan a hölgy.

Egy csókot, felelt mosolygva a huszár.

És a hölgy félreveté fátyolát, a huszár közvitéz pedig lehajlott, és száz meg száz ember szeme látára a derék hölgy megcsókolá a honért vértettét.....

A nézők nevettek, de szemeik telvék valának könnyekkel, a hölgy pedig édes pirtól lángoló arczzal távozott. Hony soit, qui mal y pense !!

II.

1849. május 28-án Pesten a' nemzeti színházban egy honvédtiszt mellett ülék.

Bár igen keveset tudott magyarul, J . . ni szavallatát kimondhatlan részvétell hallgatta.

Midőn vége volt, felém fordult 's kérdi: „Mit monda a 71-ik zászlóaljról?”⁴⁴

Elmondám neki.

E perczben szemébe könnyek tolultak, kezemet megszorítá s büszkén mond: „én is a 71-ik zászlóaljban vagyok!”

Anch' io sono pittore!

III.

A budai ostrom alkalmával néhány honvéd egy ház kapuját betörvén, egyikök egy közel levő tisztre rivalt:

– Le a fegyverével!

A tiszt ijedten kiejté a kardot kezéből, s kért pardont.

– Mitől se tartson ön, mond a honvéd a kardot felvéve. Gyűjtsunk szivarra!

Bem.

I.

Egész históriát alkotnak a jellemző történetkéek, miket a' világ e' csodaférfiról beszél. Tettei bizonyítják: hogy a' csodák napjai újra visszajöttek. 1848. végén belép 8000 rendezetlen, fegyvertelen hadsereggel egy ellenséges földre, hol másfél millió dühös nép, tizenötezer sorkatona áll előtte, 's négy hó múlva, mint azon földnek diadalmas meghódítója jön vissza.

Négy hó alatt 50 ezer főnyi hadserege volt Erdélyben. Hol vette őket, hol teremtett számukra fegyvert? a' jó isten tudja. Annyi bizonyos: hogy megvolt, a többit ő értette. Az is igaz, hogy sok mindenhez ért, mihez mások nem értenek.

Katonái fanatizálva voltak személye iránt, a csatákban a' legnagyobb tűzben ő ment elől, nem ártott neki semmi, a golyó őt nem fogta – a fegyver nem járta. Testének minden részén sebe volt, de ő azzal nem törődött. Testében most is két golyót visel.

A székely imádta, valamennyi kész megesküdni rá: hogy a piskii csatánál egy tizenkétfontos golyó

keresztülment rajta s nem ártott neki. Erre a székeley eget földet leesküszik s haragszik, ha nem hiszik neki.

Bem elkelténé a Darius kincsét a katonáira. Hogy Erdélyből kiverte az oroszokat, minden tisztjének ezer pengőt adott ajándékba s katonáinak minden nyert csata után husznapi díjt. Ezek, úgymond, mindenüket elvesztették, illő: hogy a haza háládatos legyen irántuk.

A csatákban egy rövid lovagkorbácscsal kezében szokott lovagolni. Arczképein is így van lerajzolva. A dévai visszavonuláskor egy elhagyott ágyújára rajtaüt hét ellenséges lovas. Észreveszi ezt, oda nyargal s kis lovagkorbácsával végig csap egyiknek hátán, rákiáltva: „Mit akartok itten? semmirekellők! ez az én ágyúm, ez nem a ti ágyútok. Marsch innen!”

A hét Sváb megijedt, ott hagyta az ágyút, és elfutott.

– Határos a mythológiával.

Szászsebesen kétezer vitézzel volt és négy ágyúval, hátul Puchner 16000 katonával, töméntelen ágyúval, elöl húszezer oláh fölkelő. Ekkor Truszkolászky lengyel, mint parlamentaif jelent meg Bemnél s így szólt:

„Én, mint lengyel szólok önhöz tábornok ur, ámbár Puchner küldöttje vagyok. Adja meg ön magát s ne tegye ki e maroknyi népet a bizonyos halálnak. Mindenfelől be van kerítve, Kemény Farakas, kit segélyért küldött, tönkre van téve.”

Bem erre így válaszolt:

„Lengyelnek nem ismerem önt, sőt nemzetem nevében megtagadom, mert lengyel a szabadság ellen nem, foghat fegyvert. Puchnernek megmondhatja: hogy becsületes ember perfid fegyverrel nem alkudhatik. A mi Bemet illeti, ő még soha senkinek sem adta meg magát, aztán rajta nem kell búsulni, mert őő mindig fog menekvő utat nyitni tudni, ”

Erre Puchner azon utczákat, hol Bemnek ki kelle vonulnia, meggyújtatta, s Bem az égő utczákon sértetlenül vitte át lőporos szekereit, jól megöntöztette s másnap Kemény Farkassal egyesülve Szebenig verte Puchnert.

II.

A piskii hídnál Kemény Farkast, ezen szavakkal hagyta, mialatt maga az aradi segélyseregek elé ment:

„Ist die – Brücken – verloren; – Siebenbürgen – verloren.”

Kemény Fakas és az Inczédi zászlóalj (a 11-ik) másfél napig védték a hidat tízezer ellenség és 30 álgyú ellen.

Ékkor érkezett meg Bem.

Messziről kiáltott rá Kemény: „A híd nem vészett el.”

„Úgy Erdély sem vészett el.”

E csatában elesett Kemény Farkas zászlóaljából

minden második, Inczédiéből minden harmadik vitéz, de nem hátrált egy is. Az enyedi vadászok közül csak hat tért vissza a piskii hídról.

De Puchner is iszonyúat vesztett. Csupán tisztje elesett 42.

III.

Ezen csatában elfogtak egy szász legényt a Hurrah-bataillonból, mit azért neveztek így, mivel ezt szokták csata előtt énekelni:

Wir erhalten des Kaisers Thron
Hurrah Bataillon!

A fogoly szász el kezdett pityeregni. Bem megszánta.

Kérdi tőle: „Szászokból áll-e a te zászlóaljod?”

„Csupa szászokból, mint én.”

„Épen olyan legényekből, mint te?”

„Épen olyanokból.”

„No fiam, akkor eredj haza az anyádhoz, tisztelem az ismerőseidet, majd nem sokára meglátogatlak Szebenben.

Szeben bevétele.

Bem martius 10-ikén medgyesi főhadiszállásán megtudta, hogy az ellenség három oldalról iparkodik őt bekeríteni.

Egyik sereg Károlyvárról, másik Segesvárról, harmadik Szebenből.

Ekkor Bem a helyett, hogy visszavonult volna, összeszedi kis seregét, s egyenesen neki vág az ellenség főerejének Szeben alatt.

Puchner őt készen várta a január 21-diki csataterén.

Fel volt állítva négyezernyi orosz gyalogság, két ezer császári sorkatona s hatszáz lovas kozák.

Bem megtámadta őket; a háromszéki székely újoncz csapásai előtt dűlt a muszka zsoldosra január 21-ki vér meg lőn torolva, az ellenség megfutott a csatából.

Ekkor kezdődött az ostrom.

A székely újoncz szuronynyal támadta meg Szeben bástyáit, szuronynyal verte ki a sánczokból a hírneves muszka katonákat, elvette álgyúikat, el löszeres táraikat, és tömérdek fegyvert és foglyot.

Éjjeli 12 órakor vonult be Bem Szebenbe.

Az oroszok visszahúzódtak Vöröstorony felé, a császáriak Gyulafehérvárnak.

Bem még azon éjjel maga elé hívatta a városi tanácsot s kinyilatkoztatá: hogy az eddigiekért amnestiát ad mindenkinek, büntetvén csupán azt, ki ezentűl fegyvert fog a magyar kormány ellen.

A tanács nem csak a kormány iránti hódolatra köl élezte magát, sőt egy protestatiót is szerkesztett az orosz interventio ellen.

JELLEMVONÁSOK A HADI ÉLETBŐL.

I.

A kápolnai csata előtt, midőn a német sereg Aszódon keresztülvonult, egy német tiszt elmondta magyar házi gazdája előtt a fölötti sejtelmeket, hogy a magyarokat nem fogják legyőzhetni.

A csata után ugyanazon gazdájához hozták vissza a tisztet, megsebesültén, a lába el volt löve, itt előbbi nyilatkozatai következtében szíves ápolásra talált a beteg s midőn Görgei újabban arra járt, egy nála látogatóban levő vasas tisztet épen ott fogták el, de a beteget érintetlen hagyták.

Ezt a fogoly tisztet azután Görgeihez vitték, kitől az aggódva kérdé: hogy mi lesz már ő belőle?

„Hát az lesz belőled, hogy ezentúl velünk ebédelsz, velünk jársz, ha pedig csata lesz, hátul maradsz a szekereknél, megígéred: hogy nem fogsz elszökni.”

A tiszt azt hitte: hogy álmodik.

Egyszer Görgei foglyait akarta kicserélni s e végett épen az említett tisztet küldte át tábornok Schlickhez.

„Te pedig visszajösz” monda a fogolynak.

Az elment, elvégezte Schlicknél a rábízottakat s azzal azt mondta neki: hogy már most ő visszamegy, mert Görgeinek foglya.

„Az természetes,” feleie tábornok Schlick s visszaeresztette a tisztet.

Görgőinél a legutolsó huszár is emberi módon bánt a foglyokkal, biztatta őket, itatta kulacsából, s ha valaki bántani akarta, nem engedte, ez már fogoly, úgymond, ha ellenséget akarsz agyonverni, eredj a csatába, itt van elég, keress magadnak.

II.

Göcz tábornok, ki Vácznál az osztrák tábort vezérelte, a legelső Összezapásnál keresztüllövetett, de még így megsebesülve is visszanyargalt hadtestéhez, azt biztatta, rendezte, de Mába, honvédeink üzték őket magok előtt s a tábornokot lehúzták a lováról s bevitték egy házba, a hol minden ápolás daczára is nem sokára meghalt.

A kimúlt tábornokot Görgei minden egy katonát megillető tisztességtellessel takarítja el. Maga segíté tisztikarával a halottat szekérre feltenni, maga és tisztikara kísérték ki gyalog a temetőbe s ott a szokott gyászlövések után ünnepélyesen eltemeték.

Lássátok, ez a jellem*.

Először megdicséri az ellenséget, azután megveri, s mikor megölte, akkor meggyászolja.

Ellenséget, kit meggyalázunk, legyőzni nem dicőség, általa legyőzetni szégyen.

Napoleon mindig megdicsérte Károly herceget, és mindig megverte.

III.

1849-ben Buda ostroma alkalmával a Gellért-hegyen egy honvédtüzér, közepette az álgyúvillámoknak felállt egy oromra s sipkájával minden a várból jött lövés után intett a várbelieknek: mutatván, hogy golyójok merrefelé esett.

A mellette elfütyölő álgyúgolyók, a lába alatt elpattanó bombák, semmi – semmi sem tudta őt e kedvelt foglalkozásától elmozdítani.

IV.

A sukkorói ütközet alkalmával egy huszárörmester körültekintvén, sehol nem látta erdőt és fát maga körül. „Ejnye, ejnye” – szóla fejrázva –,soha sem láttam illy vidéket, még csak híre sincs itt fának! Már most ha egy jó madarat el találnánk fogni, az sem lenne, mire felakaszszuk?” – Erre egy huszár előléptetett lovával s így szólt az örmesterhez: „Itt vagyok én, ha nem lesz faoszlop, akaszszák reám! úgy megállom én, mintha a’ földhöz volnék szegezve.”

Görgei kalapja.

A windschachtli csatánál Görgei kalapját átlőtték.

– Warum nicht ein Zoll tiefer? monda hideg vérrel.

Most mi is azt mondjuk.

A golyó magva.

Lenkei forradalmi tábornok – akkor még kapitány – huszáraival sz.-Tamás ostrománál ágyúfödőzetre lévén kirendelve csodálattal nézé azon hidegvérűséget, mellyel legénysége az ellenség tüzelését fogadá. Valahányszor egy ágyúgolyó repült el fejük fölött, éljent kiálltottak neki, s gúnyolódva mondák egymásközt ’Látod pajtás, *ennek sincs magva!*’

Egy hadi jelenet.

A szolnoki véres csata alkalmával egy vasas őrnagy rendbe kívánvá a szaladó szétbomlott csapatját szedni, egy magyar huszár neki ugrat egymaga, s az őrnagyot utolérvén, lovának farára egy mély vágást ejtett, a ló erre semelé sem hátra nem akarván többé menni, hánykolódott fájdalomában, míg az őrnagy észrevenné a bajt, a huszár egy második vágással ötét magát vágta nyakszirt; erre az őrnagy is kardot emelt a huszárra, de ereje fogyván, a huszár leszúrta öt lováról, a lovat pedig vezetéken elvivé magával, midőn bajtársaihoz visszatérne, egy magyar törzs huszártiszt meglátja a vezetéken hozott szép lovat, kérdé: „Hol szerzed ezt fiam?” „Amott, a gazdáját most küldém el róla.” „Nem adnád-e el? Adnék érte 300 pftot.” „Nem eladó uram” felele a huszár. „De mégis, hát ha 400ftot adnék érte?” „Nem

adom el uram” mormoga a huszár. „Ej látom csak nyerekedni akarsz, jól van hát no, adok 500 pengőt érte – s ezzel pénztárczáját elővevé a tiszt, a huszárt kifizetendő; mire a huszár a pénz látására sóhajta, így szól: „Nem adom el uram! egy vitéz bajtársam ma neveztetett közlegényből tisztté, úgy sincs szegénynek se sok pénze, se lova, neki adom

ajándékba. Az alkudozó tiszt megveregetvén a szép jellemű huszárnak vállát, könyvelt szemekkel távoza

tőle, s az eseményt a fővezérnel följelentvén, huszárunk néhány napra tiszt lett, s egy hasonló lovat kapott ő is ajándékba.

A költő katona.

Komoly napokra készül,
Csatára a magyar!
Fegyverzörej s dobszóra
Feszül a férfi kar.

A pöröly és a vésü
Fegyverré lettének,
A városok polgári
Puskákat töltenek.

Szántóföldét elhagyja
A békés földműves,
Ásókkal és kaszákkal
Ellenséget keres.

S én itthon énekeljek
Szerelmes éneket,
Míg népem a hazáért
Hős harczra elsiet?

Nem koldusbot kezemben
A hárfa, míg bírom;
Fegyverré idomítja
Szintúgy az én karom.

Útközben hős apákról
Zengek rajt hősi dali¹;
A harczmezőre érve,
Egy lelkes riadalt!

S ha elkapott a szent láng,
Lelkünk szívünk dobog,
Szabadság és hazáért
Hő vérünk felbuzog.

Ha folyni kell a vérnek,
Enyim is vér leend;
A lant szabad zengője
Rablánczot nem türend.

Mint Lél apánk kürtével,
Lantommal harczolok,
Míg veletek vagy győzők.
Vagy veletek halok.

Údivatú csel

Érsekújvárra 1848. nov. 21-én egy futár érkezik honvédtiszti egyenruhában s nehéz német lovon, tudtára adja a polgármesternek mint quartélycsináló, hogy délutáni 3 órakor 11 ezer ember fog Mászáros Lázár, Kis Ernő és Eckharts tábornokok vezérlete alatt 36 ágyúval oda megérkezni, s éjjelre beszállásoltatni, – erre a quasi-quartélymester ellovagolt; a városban erre nagy lótás-futás lett, quartélycsinálás, főzés, sütés; a barátok 50 tisztre estebédet készítenek, a tiszttartó a generalstabnak főzetett, más még 14 stabálisnak vacsorát s ágyat készít; H-t a tanács deputatio által megkeresi, hogy a szónoklatot Mészáros és Kis Ernő irányában vállalja el s rögtönözze, mit ő el is fogada, s minden ember ölte, pusztította ludait, csibéit, malaczeit; szűrte borát a sereg megvendéglésére. – A toronyóra kettőt üt, egy választmány s az egész nemzetőrség 4 banda cigány kíséretében a nyitrai hídhöz mentek, az idő telik, üti a hármat, üti a négyet, üti az ötöt, a lovakok száguldoznak s jelentik, hogy a komáromi utón eddig nem 11 ezer ember, hanem egy katona-madár sem látható. Erre mindenki nyugtalankodni kezdett, a polgármestert kérdőre vették, hogy a kérdéses futárnak volt-e útlevele? s ha volt, ki által aláírva? s a polgármester dupla cseppeket izzadva kivallja, hogy a 11 ezer ember jöttérőli hír annyira

meglepte, miként írást a futártól nem is kért, hanem őt honvédtisztnek tartva, tovább bocsájtotta. Erre egymásra néztünk, némellyek nevtünk, mások, kivált a fősvények káromkodtak. Végre a Komáromba a dolog valóságáról meggyőződni küldött futáraink megérkeztek. Meghozák, hogy egy félemler se jó, nemhogy 11 ezer jönne. És így némellyek nevetve, mások szidva a polgármestert, haza takarodtak lakmározni a 8 napra való pecsenyéből; a quartélycsináló egy komáromi szökevény cseh volt, kit Szere-den útilevél hiányában elfogtak.

FURCSASÁGOK,

I.

Egy szabolcsi önkéntes Pestre érkezvén, nem győzte eléggé bámulni a főváros szépségeit, s a mint a nagy Dunát és Budavárát megpillantá, így kiáltott fel: Én csak egy évre csaptam fel katonának; de már is annyit láttam és tapasztaltam, hogy egy év helyett, úgysegéljen, háromig fogom szolgálni a hazát.

II.

Egy tiszt a bán táborából elfogott három magyar huszárt; e tiszt népszerűvé akarta magát tenni a

magyar katonaság előtt, illy szavakkal bocsátá őket szabadon: „Menjetek fiaim vissza ezredetekhez, én nektek megkegyelmezek. A három huszár szó nélkül megfordítá a kantárszárát, az egyik ezt dummogva: de hiszen a ki i ..... d van, kerülj csak előmbe a csatapiacson, még az apád lelkének sem kegyelmezek én.

III.

A sept. 29-ki (1848.) csata alkalmával a borsodi önkénytesektől veresruhás cigánybandájuk jó tova állott, de azért az ágyúzást ők is jó közelről hallották. Másnap a nagy fergeteg után a banda egyik tagja így szólt a parancsnokhoz: „Csókolom kezsit lábát, nagyságos oberster úr, a mi bandánk már nem maradhat; mi nekünk török sakad hazsa kell mennünk. Mert a tegnapi háborúkor minden ágyú csak felénk volt irányozsva, ebben az átkozott veres ruhában az ellenség egy-egy generálisnak nízsett benninket, azstán úgy hullott ránk a sok ágyúgolyóbis, mint a zsápor-eső. Mi hát hazsa megyünk.” Azonban a parancsnok nem engedé a retirálást.

IV.

Szinte a sept. 20-ki (1848.) ütközetben történt, hogy egy osztrák tüzér a magyarok tüzérei közé lőtt, kik történetesen azelőtt épen egy ezredbeliek

valának. A mint az ágyúgolyó a magyar tüzerek lábaihoz bágyadtan leesett, egyik magyar tüzér azt felvéve, így szólva: „Ah Hanzi pajtás, te vagy az! ejnye be roszul lóttél; majd visszaküldöm golyódat várj csak!” s ezzel a golyóval az ágyút megtöltvén, olly jeles irányzással küldé vissza a barátságos ajándékot, hogy Hanzi pajtása ágyújának egyik ke-reke általa egészen összezúzatott.

V.

A fővárosi fölkelés alkalmával egy pesti nő lát-ván, hogy férje nem akar a nagy tömeggel a táborba kelni, ennek fegyverét kezébe ragadá, s már a föl- keltekhez akart csatlakozni. A féló és féltékeny férj neje után szaladt, s elvévő tőle a fegyvert, mond-ván: „Isten neki, már csak elmegyek, itthon úgy is mindennap csatatűzben kell lennem, ott a táborban pedig ollykor legalább fegyvernugvásom is leszén.”

VI.

Pest bombáztatása alkalmával egy pesti lakba egy jó nagy bomba esvén, a házmester mint hajdani tü-zér meg nem ijedt a régi ismerőstől, nyakon önté egy palaczk vízzel, s így kanóczát eloltván, árthat-lanná tévé. Azután 4 font lőport szedett ki belőle, s

ezt eladá, magát a bombát pedig pénzért mutogatta
Mi nem lesz ügyes ember kezében modus merendi?

A fogoly huszár.

Hiában sürgették pajtásai a huszárt, hogy botlásában megsántult lovát elhagyva, igyekezzék legalább magát megmenteni a távolban már mutatkozó számos német lovasság elől: Laczi sehogy sem bírta elhagyni kedves Betyárját, melly őt szerencsésen hordozta eddig, s olly vitézül ragadta ki minden veszélyből, midőn Prágától Magyarország határáig egyedül száguldó jó lovára volt bízva élete szerencséje.

De a pajtások csak ketten voltak; a mutatkozó ellenséges lovasság pedig 20-30 látszott.

Laczi kérte pajtásait, hogy ne tegyék ki magokat a nyilvános veszélynek; s midőn őt meg nem menthetik, ne áldozzák fel magokat is hasztalanul.

A huszárok nem akarták pajtásukat elhagyni. – Laczi káromkodott. Végre sikerült neki távozásra birni őket; miután rövid vázlatban előadta pajtásainak a tervet, miáltal lovát és magát megszabadítani reményli.

A huszárok leugráltak lovaikról, segíttek a terv megkezdésében azzal, hogy a nagyon kifáradt eléhezett sánta lovat a földre ledöntötték, a lószerszámot, mentét, tarsolyt, karabint felrakták nyergeikbe; kezét fogtak Laczival s elvágattak.

Laczi munkához fogott. A Betyáron néhány könnyű vágást tett, a vérrel sarat csinált, ezzel lovát elundokította, elnyomorította, a bőségben ott hagyott szénát lova alá csömöszölte, s maga 10-12 lépésnyire lovától a földre leheveredett.

Pihegve nyúlt el a fáradt éhes sánta ló; hortyogott Laczi.

Csakhamar ott termettek a chevauxlegersek; vizsgálgatták a lovat és huszárt. Egyik kilötte fegyverét; a huszár nem mozdult. Közelebb mentek, fölrázták.

Laczi föl akar ugorni, de elbukott; újra feltápászkodott, s tántorogva ment neki egy chevauxlegersnek.

– Isten hozott Gyu-gyu-gyurka! van-e meleg hu-hu-hurka.

Egyik clisvauxlegers eltaszította s Laczi elbukott; fölugortában azonban kardjához kapott, – de azok körülfogták, elvették kardját, s közre vevén, fogolyul vitték. – A lovat silánynak, döglőfélben levőnek találván, ott hagyták.

Tántorogva ment Laczi köztük, figyelmesen megjegyzett magának minden szót, mit azok beszéltek, s nem szólt volna németül egy arany sarkantyúért sem, pedig tudott.

Czeglédre érve a cs. vezérnek bemutatatták Laczi mint fogoly, de földrészegnek tettetvén magát, semmit sem felelt helyesen a kérdésre, csak káromkodott huszárosan. S bort parancsolt.

A vezér pancsolta embereinek, hogy ezen részeg huszárt vessék az istállóba; s majd ha kijózanodik hozzák elé; hadd tudhasson ki tőle valamit.

A huszár mindent hallott, s örült magában. Szerrepéhez híven azonban elkezdí tátott szájjal énekelni:

„Örzsikém galambom!
Öleld meg a nyakam.”

Sietve hurczolták a legközelebbi istállóba.

Éjszaka, mikor már minden csendes lett, s a tivornyázó lovászok is távol voltak. Laczi az égő mécses világánál kiszemeli a legszebb lovat: a többi négynek fülét farkát el vagdalja.

A gyönyörű telivért kivezeti csendesen a kiskapu elé; felpattan rá, s illa berek nád a kert Czegléd város kerítetlen határából

Száguldtában sem feledte el kedves Betyárját. Arra tartott. Már csak hűlt helyét találta. Kipihenvén magát, s egész nap vendégeskedvén Betyár az alája csömöszölt szénából, a sötétség beálltával elég erős volt elmehetni az érette jött pajtások lovaival.

Megörült Laczi, s néhány perc alatt Törtelen volt pajtásai közt, – és ittak nagy áldomást.

A szép lovat, miután Betyárja egészen helyreállott, kedves kapitányának adta a huszár.

Hadi lant.

Hazám hölgyeihez (maj. 22. 1848.)

Kondul a vész harangja,
 A harczi kürt riad;
 Férjed csatára száguld,
 Kardot fen a fiad!
 Csókold arcukra búcsúd,
 Magyar hölgy, honleány!
 Kárpáttól Adriáig
 Veszély van a hazán!

Kettő forog koczkán, a
 Szabadság és haza –
 Ki fogja oltalmazni,
 Ha nem saját fia?
 Te kössd fel oldalára
 A kardot, honleány,
 Kárpáttól Adriáig
 Veszély van a hazán!

Te add vitéz kezébe
 A lengő lobogót,
 Saját édes kezeddél
 Varrván bele e szót,
 Melly hősi tette gyújtsa
 Mindenkor a csatán:
 Kárpáttól Adriáig
 Hogy vész van a hazán!

Mi az? saját ruhádból
Szab lobogót kezed?
Ékes szemed könyvével
Öntesz rá szent vizet?
Ki az, ki nem rohan, zug
Illy szent zászló után!
Elő! elő! kiáltod,
Veszély van a hazán!

De te tovább s tovább mégy,
Letéped gyöngyödet,
A lánczot szép nyakadról,
Kezetről gyűrűdet;
Miert ragyogjon érczben,
így szólsz, a honleány?
S kardot cserélsz be érte,
Segíteni a hazán!

Légy üdvöz az új pályán,
Hadd fennen zengenünk;
Rómának, Kátrhágónak
Hölgyei vannak velünk!
Az egri asszonyoknak
Hős lelkű nyomdokán,
Ma is hősek leányink,
Ha vész van a hazán!

Légy üdvöz, szép magyar hölgy,
Szebb soha sem valál!
A haza gyász estéjén
A gyász legszebben áll!

Köss koszorút előre
 Babérból, honleány!
 Mert nagy, dicső lesz e hon
 Illy áldozat után.

Leróva lesz a nagy bűn,
 A súlyos, régi vád:
 Hogy hölgye nem szerette
 A szép magyar hazát!
 Od'adta íme kincsét
 A magyar honleány –
 Férjét, fiát szerelmét,
 Midőn vész volt hónán!

Fel, fel, magyar, csatára!
 Lobog az áldozat!
 A véres fellegekből
 Dicsőbb, szebb nap hasad.
 S a dicsnek szent sugarát,
 Melly legend a hazán,
 Testvérileg megosztja
 A honfi s honleány!

Subordinatio.

Bem alatt történt.

A sergek, miket ő Erdélyben keze alá vett, fegyelmetlen, kicsapongó, rendhez nem szokott sergek voltak.

Nem volt főnök, nem volt parancsnok, kinek engedelmeskedni akartak volna.

Bem szigorú rendeleteket ad ki, se rendeletek teljesítése iránt mindenkit éltevel tesz felelőssé.

Volt Bemnek az adjutánsai közt egy, kit különösen szeretett, kapitány.

Ez ritka katona is volt. Merész, bátor, az ellen csak amúgy hullott alatta.

De egy hibája is volt – az önfejűség.

Egyszer némi dolgokat másképp igazíta el, mint Bem parancsolta.

Bem meginté, hogyha még egyszer önfejűsködik, agyonlöveti.

Kapitányunk egy darabig jól is viselé magát, hanem később viszont kirúgott a kerékvágásból.

Nem sokára új engedetlenséget követett el.

Midőn az egész sereg ki volt állva, kiszólítja a kapitányt:

„Ön jó katona, folyamodtam őrnagygyá leendő kineveztetése iránt. Hanem engedetlenségeért lakolnia kell. Térdepeljen le ön! Négy legény álljon ki!

S a perczen ott a hely színén agyonlövötte.

Szuronyt szegezz!

Szeged alatt a gyulai ütközetnél, Szathmári Miska közlegénynek, minthogy kapitánya mellett volt házi szolgálatban, nem lett volna szabad a harcban meg-

jelenni.— Ő azonban Szegedről kiszökött a táborba, s minthogy fegyvere nem volt, gazdájának puskájáról ellopta a szuronyt, sa többiek közé csatárlánczba állott. Közeledvén az ellenséghez, mint ezt észreveszi néhány rác, hirtelen Miska felé fordulnak s reá tüzelnek. Nemtője megörzé minden golyótól. Miska erre kirohan a sorból s szuronyával egy rácot úgy mellbe dőf, hogy az rögtön földre hull. Ekkor kiragadván kezeiből a puskát, egy másikat agyonlő, a harmadikat pedig leszúrja. Es letérdel a három áldozat előtt, és egész komolysággal kirabolja, s zsákmányával bemenvén Szegedre, azt a győzelem ünnepére nagy vitézen mind beitta.

Huszárjellem.

Midőn Perczel Mór Mokrin és Kikinda közt csatázott a rácokkal, három Hunyadi-huszár üzőbe vett néhány rácot. Útközben egy mély kúthoz érnek a mezőn, mellynek összedőlt kávája közül tompa lubuczolás s nyöszörgő női hang hallatszott. Huszáraink a kúthoz menvén, beletekintenek, s látnak annak mélységében egy gyönyörű rác leány, félig a kút vizében állva, s kétségbeesetten dideregve. — Semmi kétség, hogy a szerencsétlen nő hadaink elől ijedtében ugrott a kútba, de le nem merülhetvén, élve várta be borzasztó sorsát, elmarjult s megsebesült tagjaival. E látvány huszárainkat ellágyította, s

nem üzvén tovább a ráczokat, leszállottak lovaikról, hogy a nőt megszabadíthassák s kihúzzák a kútból. Nem levén nálok kötél, kantárszíjjaikat boesáták le, mellyet a nő látván, mintegy új életet s bizalmat nyerve, örömmel ragadott meg mind két kezeivel. Azonban alig húzatott fel egy ölnyire, kezei el levén marjulva, a kantárt fogni nem bírta s visszabukott. Szerencsére talpra esett. Ekkor a mi huszáraink egy saraglyát hoztak elő, s erre kötőfékeket kötven, bo-csáták le a kútba. Ezen saraglyára rá állván a leány, a kötőféket kezei s fogai közé szorította. De ekkor mintegy fél útban elszédülvén, lábai roskadni kezdetek, kezei a kötőféket elbocsáták, s még csak fogai tartották; azonban fogai a nagy súly alatt kitörtek, s ő ismét a kút mélységébe hanyatlott fővel. Szerencsére egyik lába a saraglya közé szorulván, nem bukhatott el fenekére. Huszáraink nem confundálván magokat, felhúzzák a leányt, s szépen megmosván, a nyert zsákmányból csinosan felöltöztetnek, megajándékozzák s elbocsáták. A leány könyes szemek közt esküdött meg, hogy csak magyar katonához menend férjhez.

Az alvidéki hadjáratból*

Az alvidéki táborban igen nagy számmal levén a szabadsapatbeliek s mozgók, ezek a millyen saját-ságos életet éltek a harci szünnapok alatt, olly eredetiek voltak az ellenség bolygatásában is. Midőn

Perczel Titelt ostromolta, néhány kun lovas lép elébe, mondván: „Uram, az ellenségnek igen sok marhája s lova van a szigetekben; ha harmadát nekünk adja, mi elhajtjuk.” „Jól van, viszonzá a vezér, csak vi-
gyázzatok magatokra.” A kun lovasok tehát éjfél után elmennek, s két részre osztják magukat. Egyik rész színleges támadást intézvéen Titel ellen, míg az ellenség rászedetve, erejét és figyelmét hirtelen ide vonta, túldoldalról a másik rész a marhákat szerencsésen elmanipulálta.

A futárok.

1849. martius 10-én Nádudvarra érkezik egy futár, s Kossuth és kísérete számára vagy 12 előfogatot rendel, s tudatja, hogy Kossuth a táborba utazandó, még délelőtt megérkezendő Azzal a futár tovább megy. A bíró legnagyobb pontossággal tüstént a városbeli legjobb előfogatokat kiállítja, sőt hogy Kossuth- és kísérőinek legyen mit enni, egy kis villás früstököt is rendez; midőn minden készen van, érkezik egy másik éhes futár, körülnéz, s látván, hogy terített asztal van Kossuth részére, hivatalosan tudatja a bíróval, hogy már ma nem jó Kossuth; – ezen hivatalos jelentés után az előfogatokat a bíró szétküldi, másnapra rendelvén őket, a reggelit pedig a circumspectus tanács, az éhes futárral együtt, nehogy kárba menjen, föllakmározzák. Egyszerre a lakoma vége felé betoppan egy tiszt,

s jelenti, hogy itt van Kossuth; nagy lön a zűrzavar, sem előfogat, sem reggeli, a bíró kétségbe esik, hogy ő pontatlannak fog már tartatni; előfogatokért küld, mellyek osztán nagy későre megérkeznek; ekkor eszébe jut az éhes futár, keresi, hogy üstökét megrán-gathassa, de a futárnak hült helye, a zűrzavarban teli hassal és fővel tovább állott. Furcsa fiúk voltak azok a futárok. Jah! Gscháft!!

Az egyenlőségi praxis.

Egy tetőtől talpig republikánus democrata, midőn előtte hivatalnokai fesztelen viseletökkel az egyenlőséget praxisba vették volna, imigy szóla hozzájuk szokott pathossával: „Méltóztassanak reám figyelni urak! Mindenki tudhatja, hogy magam is népszerű ember, a népies elvek hirdetője és kedvelője vagyok. De itt a hivatalban csak úgy értendő az *egyenlőség*, hogy csak *én vagyok itten az úr!*

Ezzel becsapta az ajtót, és a bámuló hivatalnokok kapacitálva lőnek az egyenlőségi praxis felől.

Schulz őrnagy.

Schulz őrnagy egyike a legbátrabb vezéreknek volt a magyar táborban. Hajdan Radetzkinék volt jobb keze.

Kissé nagyolt hallott, de az olyan fenhangú beszédhez, minőt az ágyuk szólnak, hozzá volt szokva.

A tarczali csatában egy dragonyos hozzá vágott a nyakához, de nem jól találta, a gallér felfogta a csapást.

Áz őrnagy rá néz, elkaczagja magát, s azzal kihúz egy pisztolyt és főbe lövi.

Először kinevette, s azután ölte meg,

A székelyek harczias jelleme.

Gábor Áron, székely tizedes, minden vagyonát egy 6 fontos ágyúvá olvasztá. A mi még ma harang volt, holnap ágyúvá lett. Az órapondusok után az ajtósarkok és kilincsek, eke és szekérvasak, ágyúgolyókká váltak. Az ablakónokból golyót öntöttek a gyermekek, Az anyák Oláhországba lovagoltak büdöskő után a lőporhoz, mit apró lánykák és agg anyók éjjel (ki hallott illyet?) készítettek. A feltalált gyutacsgyártást kisgyermekekre bízták. Kik ágyba fekvének, tépést csináltak a sebekre

Míg a fegyveresek a fegyveresek ellen vívtak, addig a kaszások, csépesek és nők, a bodzái passusnál berohanó 7 ezernyi oláhot összeszorítva alig hagytak húszat életben belőlök.

Valljon szebb jellemök volt-e a spártai, mint a székely nőknek? aligha levonná a két mérleg egymást.

BEM.**I.**

Az erdélyi táborozás kezdetén egyik seregbeli őrnagyot zászlóaljával X* faluba küldé.

Az őrnagy megjelent parancsait venni.

„Mi lesz ott teendőm? kérde az őrnagy a tábor-noktól.

„Megtudja ön, ha oda érkezik” lón a válasz.

„Mégis szeretném tudni, mihez tartsam magamat” monda a haditanácshoz szokott őrnagy.

„Ön tervemet akarja tudni – válaszolá Bem, s bizalmasan tévé hozzá – tud-e ön hallgatni?”

„Bizonyára” felelé az őrnagy.

„Én is” válaszolá az okos hadvezér, s útnak ereszté az őrnagyot.

II.

Midőn Bem Nagybányára ért, behoznak hozzá egy erdélyi örményt, ki épen Dézs tájáról érkezett, s tőle körülményesen kikérdezé az ottani dolgokat.

Hazudozott az örmény irgalmatlanul.

„Fizetessen ön – szóla segédéhez – tüstént 100 pftot ezen becsületes embernek.”⁴

„Hisz ez csupa hazugság, mit mondott” veté köz-be sűgva a mellette álló őrnagy.

„Jól tudom én, – válaszolá Bem – hogy most hazudságokat mond, de majd mondand igazat is jó pénzért! ugye?”

„Igenis” felele az örmény.

És a bámuló örmény megkapta a jutalmat s elküldetett Kolosvárra bizonyos kérdésekre, mik neki nagy díj mellett kitűzettek, megfejtést hozni. Az örmény híven járt el, s lón egyik leghasználhatóbb kéme a tábornoknak.

III.

Bem megszállotta hadával Kolosvárt. A katonai kormányhoz szokott postahivatalnok kérdést intézett hozzá: parancsolja-e felbontani s beküldeni az érkező magánleveleket is?

„Pfuj Teufel – válaszok a tábornok – ha én titkokat akarok megtudni, mellyek czéломra fontosak, van pénzem, mivel azt megszerezzem, családi titkokba betolakodni nem szokásom.

IV.

Az erdélyi csatázás egyikében a császáriak közel jutottak Bem vezérkarához, egy dragonyostiszt H . . kilencz dragonyossal ugratott be ahhoz, s már Bem maga is a legnagyobb veszélyben vala. A körülte levő tisztek azonban a dragonyostisztet ke-

ményen megvagdálák, s már halálfia, ha Bem őt e szavakkal „elég, illy katonatisztek sokat szeretnék!” meg nem menti.

A tisztelgő képviselők.

(1849. január.)

Több Debreczenbe nem ment képviselők tisztelgő látogatást tettek herczeg Windischgrätznél Budán.

Ők természetesen kard nélkül mentek a tábornagy hódolatára.

„Önök hamar letevék a vitézség jelét, kardjaitat monda a tábornagy.

„Elvétetett tőlünk” – válaszolá a merészebbek egyike nagy alázattal.

„Díszkardokra nézve nem szólt elkobzási parancsom; egyébiránt lovagoknak nem illik ehagyni a kardot’ szólt herczeg Windischgrätz, elfordult s a tisztelgésnek vége lón.

Szállás alkuvás Debreczenben.

„Mit fizessek azért az egy szobáért kegyelmednek?”

„Nem kell nekem semmi, nem taksálom én meg az urat, mikor úgy is országos személy.”

„De már mégis, én nem akarom ingyen.”

„Hát csak a mennyit úri maga akar.”

„Adok huszonöt forintot egy hónapra”

„Az tán mégis kevés lesz.”

”De én pengőben értettem.”

„Magam is úgy értettem.”

”Tehát harminczat!”

„Én is úgy gondoltam.”

Egy rendőrminister életéből.

— László bátyám, ebül vagyunk!

— Hm?

— Perczel Szolnokon volt tegnap.

— Hm . . .

— Már ma Irsánál van.

— Hm hm, – hm . . .

— Kossuth s a képviselőház visszajön.

— Hm hm, hm, – hm . . .

— Dembinszki is megérkezett Debreczenbe.

— Hm hm; – ki az a Dembiszky?

— Egy híres lengyel generalis az 1831-ki háborúból.

— Hm: hm hm; hm hm hm.

— Bizony egy hónap alatt Pesten lehet a magyar sereg!

— Hm hm! hm hm hm; – hm . . .

— László bátyám mit csináljunk?

— Hm. Nem tudom. Hm.

Damjanics mint rác.

Damjanics, midőn a bácskai táborból feljött, a rácokhoz egy saját nyelvükön szerkesztett proclamation bocsátott ki, melly szóról szóra így hangzik:

„Kutyák!

Én elmegyek mint ellenségtek.

De visszajövök mint boszúálló.

Ha ti azalatt fel mertek támadni a magyar nemzet ellen: kiirtalak benneteket a föld színéről, s hogy magja se maradjon a rácznak; utoljára magamat lövöm föbe, mint a legutolsó rácot.

Mérei Mór.

Mérei Mór nem egy ember. Mérei Mór két ember.

Egyik Mérei Mór a pecsétőr. Másik Mérei Mór az őrnagy.

Mérei Mór az egyik kezével pecsétel, a másikkal a hazát védi. Egyik zsebébe a pecsétőri, másikba az őrnagyi fizetést seprévén.

Történt, hogy Mérei Mór felölté a nemzetőrnagyi pléhgallérú dolmányát, annak fölibe a szőke kaputol, s elméne Duschekhez.

„Uram, én Mérei Mór vagyok a pecsétőőr, kérem a fizetésemet.”

Az megkapta el is tette.

Ekkor a pecsétőr leveti a szőke kaputot, mond-

ván: van szerencsém Mérei Mór urat bemutatni, az *őrnagyot*, kérem a fizetésemet.”

„Kérem alássan, mond a thesaurorum magister: erre most nem érek rá, hanem holnap majd inkább. Kérem alássan, ne is méltóztaték magának fáradni, csak küldjön egy akkora kis káplárt a zászlóaljából, mint az ujjam, a pénzért.”

Mérei Mór az *őrnagy* erre hosszú képet csinála – s azóta nagy gondolkozásba esett: ha valljon voltaképen csakugyan létezik-e a világon olyan zászlóalj, mellynek ő lenne az *őrnagya*?

A repülő őrnagy.

Schwechatnál Görgei egy nemzetőri *őrnagynak* parancsolja, hogy menjen jobbra az erdő felé.

„Nem jobb volna kérem alássan balra menni?” kérdi az *őrnagy*.

Görgei erre hideg vérrel kihúzza egy pisztolyt a nyereg alól s az *őrnagyra* fogva kérdi: „megye ön vagy nem?”

„Ah kérem alássan, repülök! csak szerény véleményemet akartam megmondani.”

Debreczeni rendőrministeri hivatalnokok életrendszere.

Vasárnap ünnepelni,
Hétfőn megpihenni,
Kedden nem dolgozni,
Szerdán mulatozni,
Csütörtökön alunni,
Pénteken készülni,
Hej! Szombaton kérdezni:
Mit fogunk dolgozni?

1849-beli barometrum Debreczenben.

Ha B. Józsi megberetvált a állát, rossz hírt jelentett – ha meghagyta szakállát, jó szelek futtak.

F. Jancsinak ha fölfelé állt a veres tolla, derült időt, ha lefelé állott, borongós időt jelentett.

Midőn sok honvédtiszt volt Debreczenben, valahol bizonyosan ütközetnek kellett történni.

Ha a képviselők kevesen jelentek meg a gyűlésben, jele volt, hogy a magyarok csatát vesztek.

Ha sok veres tollat láttunk, az nap kilencz mér-földnyi területben nem volt háború.

Debreczeni lapok ha vicceltek: izzasztóul volt nekik rendelve az orvos által.

Ökörfarkkóró ha virágzott, Madarászokra jó esztendő volt.

Egy kis csere.

1849. maj. 20-án Debreczenben a rendőrség felfedez egy civist a Sz. Anna utczában, ki két szobát üresen tart, egyiket a kisasszonyka virágainak, másikat a menyasszonyi Stafierungok és bútoroknak, – a harmadik egy Speis, kiadó a pesti urak számára havonként 25 pftért. O civis, civior, civissime! Mint-hogy pedig a katonák legszebb virágai a hazának, s legföltöbb bútorai: tehát a rendőrség a virágokat s bútorokat katonákkal szaporítja meg.

Harcz és láncz.

Az aldunai táborozás alkalmával a merre csak jártak a magyar seregek, a tiszték mindenütt táncz-vigalmakat rendeztek.

Soha vígabb mulatságok nem voltak a világon.

Egy ilyen vigalom közepett jön a hír, hogy az ellenség közel van.

A társaság elnémul, csupán a derék S. őrnagy kiált föl. – Pompás! hisz épen vártuk őket, előre uraim! hadd mulassanak addig a hölgyek, mi is rögtön sietünk vissza.

És úgy tett, a miként beszéle, lóra ült, elverte az ellenséget s visszament a bálba tánczolni.

Swechatnál.

Oct. 30. 1848.

Csak úgy ömlött az ágyú hangja . . .
 A föld alattunk szinte reszketett;
 Golyó, golyót a levegőben,
 A földön ember embert kergetett.
 A vad, zavart hang mindent elnyom .
 Elnyomta a haldoklók jajjait! –
 De egy vadabb s keservesebb kin
 Átsírta a harcz veszett hangjait.

Előbb előbb nyomult az ember,
 Az ágyúbőgés jobban, egyre nőtt. ♦
 A fegyver miljom roppanási,
 Vélnéd, egy rengeteg nyakadba dőlt.
 A mén-nyerítés, emberlárma,
 Elnyomta a haldoklók jajjait!
 De egy vadabb és keservesebb kin
 Átsírta a harcz veszett hangjait.

Káromkodás imádkozásba . . .
 A vad kaczaj hörgésbe szakadott .
 Szív az emberben, földön ember,
 A föld a semmiségbe inogott,
 Egy összeomlott meny- s pokolzaj
 El nyomta a haldoklók jajjait!
 De egy vadabb s keservesebb kin
 Átsírta a harcz veszett hangjait,

Odább, odább ment, mint a felhő
 Őrjöngő orgonája, a csata ....
 S elhalt a távolság ködébe
 À haldoklóknak ínséges jaja.
 De egy vadabb s keservesebb kin
 Túlsírta a harcz messze hangjait:
 Ott. . . egy szegény leány siratá
 Huszár szeretőjének hamvait.

Őrálló tiszt.

Debreczenben hideg téli éjjelen Kossuth a minis-
 teri tanácsból épen haza menvén, egy ház alatt di-
 dergő honvédört lát.

— Te fázol? kérdó őt.

— Ő nagyon! már négy órája vagyok itt, s még
 nem váltának fel.

— S hány órát kellene itt állanod?

— Csak egyet.

— Fölváltlak én.

— Uram az nem lehet. Föbbe lőnének.

— Mitől se tarts. Add át fegyveredet s fövege-
 det, s az ennyémmel menj az örügyelő tiszthez.

— Azt nem teszem uram, én becsületes katona
 vagyok.

— De én parancsolom.

S átvevé a honvédtől a puskát és csákót, s saját
 föveget tette fejére.

A honvéd a helyre érvén, hol az örügyelő tiszt
 mulatott, ez egész bámulva rárival.

— Ficzkó, hogy mertél eljönni?
 — Fölváltottak uram?
 — Megőrülél? ki váltott fel?
 — Nem ismerem. Valami fő úr lehetett, mert ugyancsak parancsolt.

Meglátva a tiszt a főveget a honvéd fején, kérdi tőle:

— S e főveg?
 — Tőle van uram!

A tiszt eszeveszetten szaladt az őrhelyhez.

S valóban nem csalódott. Ki ottan fegyveresen nyugodtan előre s hátra járkált, K o s s u t h va la. Bámultában szólni sem tudott, de igen Kossuth, ki szigorral kérdé tőle:

— Ön az őrtiszt?
 — Igen uram.
 — Vegye ön e puskát. Ön reggeli 8 óráig itten őrt álland.

Rigó Ferkó.

Veres nadrágos huszár volt,
 Ha lovon ült Rigó Ferkó . . .
 Szép nyalka állat is va la,
 Mellyen repült, az a fakó.

Egyszer Kápolnánál, midőn
 Magyarmiskásan harczola:
 Maga sebet kapott sokat ....
 Alatta összedőlt lova!

Gyalog vitéz lett a szegény!
 Miskolczon feküdt, búsula.
 De leginkább azért epedt,
 Hogy még sincsen fakó lova.

Továbbá hogy felépüle,
 Egy csapszékhez elballagott . . .
 Kinn egy pandúrnak állt lova . . .
 S Rigó Ferkó – lovat lopott.

Volt a pusztának melege
 A merre a huszár haladt;
 Mint a darázs vad társait,
 Beérte Ferkó a hadat

Ismét csatázott. – S elesett!!!
 Kilencz vasas vagdalta le. . .
 Káromkodott, mondják, nagyon,
 De nem használta .... eldúle.

S beszélük, hogy éjfél körül,
 Gyakran most is feljár Rigó
 S veres nadrágban szelleme
 Sírjára ül . . . melly oly fakó!!

ÉLETKÉPEK.

I.

M . . . . nő (jun. 4-én 1849) Pesten meglátogatta
 az egyik kórházat.

A kertben egy beteg csinos fiatal honvéd vonta
 figyelmét magára, kinek fején vörös sapka díszelgett.

— Mióta van ön itt? Kérdi a magas nő.

— Néhány hét óla már. Buda ostrománál jelen valék, s ott lettem rosszabbul.

— Mikor állt be ön?

— A múlt évben, midőn a rácok ellen mentünk, a 9. zászlóaljba, még a nyáron.

— S azóta ön mindig közkatona?

— Mindig asszonyom.

— Tán nem vett csatában részt?

— Csak 18-ban, s mind a 18-ban győztünk.

— De hát miért nem ment ön elő? Tán magavi-selet ....

— Nem asszonyom, vannak bizonyítványaim. Egy hibám mégis van!

— És ez?

— Pártfogóm nincs.

— Magyar katonának nem szabad, hogy hibája legyen. Ezentúl én leszek az ön pártfogója. Ha felgyógyul, jelentse magát nálam.

S e nap emlékéül és jelül egy újdun-új magyar pénzt ajándékozott neki.

II.

Midőn az oláhok N.Enyedet felprédálták, leégették (jan. 8.1849), a boltokban töméntelen kávét találtak Azt hitték, hogy bab s haza vitték.

Egyik faluban a szolgabíró beszél egy házba.

— Mit csináltak? kérdi.

— Hát uram úri babot főzünk. De nem jó, mert nem akar főni.

— Mi az az úri bab?

— Illyen ne!

— S kitálalják a pörköletlen, töretlen, bögrébe tett s bárányhússal főzött kávé.

Ugyanezen oláh látva, hogy az úri bab sehogy sem fő, elviszi Fehérvárra vásárba.

Lehetett neki mintegy 3 véka. Nem sokára találkozik a fenírt szolgabíróval.

— Hol jársz?

— Egy kis úri babot hoztam eladni.

— S mennyid volt?

— Vagy három véka.

— Eladtad?

— El hát.

— S jól adtad el?

— Már csak megmondom az úrnak. Egy zsidót csúnyául lefőztem vele. Megvette vékáját egy váltó forinton. Mint fog csudálkozni, midőn semmikép sem tudja megfőzni.

Őrállás.

„Mit strázsál kend ott az ajtó előtt bátya?” kérdik a honvédek Szöregnél a gazdaembert, ki vasvillával állt ki ajtajába a csata alatt»

„Hát mit strázsálnék egyebet, mint rácot!” Hatával bújt el itt a padláson. Őrzöm őket, hogy el ne lopják.”

S csakugyan ott találták mind a hatot.

Egy zászló tartó.

Mansworth s nagyszombati hőseink sorában
 Áll egy erős honvéd főtiszti ruhában.
 Erős teste s abban erős lélek honol,
 Nincs olly kártácsrobaj, mellyre ő meghajol.

S szívének verése
 Nem változó,
 Bár az ágyúk tüze
 Ezer halált hozó.

Mint újoncz, Pákozdnál harczolt legelőször,
 Vitéz testvérei megkérlelék többször:
 Ne rontson dühében az ellenség közé.
 A túlnyomó erő Zrínyit is megtöré.

S mikint hős Kinizsinek,
 úgy gyilkola;
 Kihez sújtott, többé
 Nem jött fel hajnala.

Osztriában a harc rettenetes vala,
 Manswörth rohamánál győzött Guyon hada.
 Mint bősüült oroszlán, maga rontott elő
 S utána a sereg, mindent eltemető.

Egyszerre a zászló
 Megrendüle;
 Egy óntól találva
 Földön elterüle.

Él a zászlós; sebet csak a zászló kapott,
 S egy percz után újra büszkén fent lobogott.
 Két ezüst pánt köté most egygyé a fáját,
 Ronggyá számos golyó tépte lobogóját.

És a rongyok fölött
 Egy érdemjel,
 Véres harcainkról
 Csengő hangot emel.

* * *

Nagyszombat a magyar szabadság harcában
 Vérbarlang; gyászemlék a históriában.
 Tizenötezernyi főre ment az ellen,
 Csak tíz s hét száz magyar volt a harcban
 jelen.

S szól Guyon: „Vitézek
 Vagy itt veszünk;
 Vagy az ellenségnek
 Rabjai nem leszünk!”

S zászlónk már nem lobog magyar büszkeséggel,
 Hőse óriásként küzd az ellenséggel
 „Hah! e zászló magyar s vagy öljön én velem!
 Vagy kint a szabadban leend szemfedelem!”

S a magas falról a
 Mélybe veté,
 S magát egy ugrással
 Utána temeté.

Fut a huszár.

A muszkák Kassát elfoglalván, a magyar hadsereg bagázsiás szekerei Miskolcz felé indítottak.

A rémült menekülők is Miskolcz felé siettek.

Egyszerre nagy porfelleg látszik mögöttük az országúton.

Huszárok voltak.

Jaj már a huszár is fut, oda vagyunk; hangzott mindenfelé.

És a huszárok csakugyan sebes vágatva futottak a bagázsiás szekereket *visszaterelni*.

Fegyverszerzési mód.

Az erdélyi táborozásban (jun. 16-án 1849) Bemhez két tiszt belép.

— Tábornagy úr! fegyvert kérünk a hadhoz sorozott ujonczok számára.

— Fegyver kell önöknek? Jó; három fegyverdepóra utasíthatom, – menjenek önök és verjék meg a muszkát Beszterczénél és Brassónál, azután vegyék be Gyulafehérvárt, és lesz fegyver, a mennyi kell!

Helyettesítés.

A hevesi keresztes népfelkelők egy része Egerbe rendeltetett.

A felkelők közt egy asszony is megjelent hosszú dárdával, s beállott a sorba.

— Hát kend mit akar itt azzal a dárdával?

— Hát csak úgy gondoltam vitéz kapitány uram, hogy az uram épen az ország számára fuvarba lévén, hát majd csak magam jövök helyette, nehogy itt miatta valami hátramaradás legyen!

— Ez az asszony is kiérdemlette az *egri nevet!*

Damjanics életéből.

Damjanics sokszor a legkellemetlenebb időben is kinn szokott hálni az ég alatt. Oda viteté ki vacsoráját, s ott költötte el azt táborkarával.

Egyszer este nagyon elkéstek a vacsorája kihozatalával, a vörössapkások épen akkor már neki ültek a maguk főztének, s a jó gulyáshússzag még éhesebbé tette a vezért.

„Mellyiteké az a jószagú pörkölt?”

„A mienk, de biz a mienk!” kiáltozák valamenyien, s körülfogták a tábornokot, kínálva mindenféle szűrő eszközökkel, mik a kés és villa szerepét paródiázták.

A vezér nem hagyta magát sokáig kínáltatni, leült egy bogrács mellé, s törzstisztjeivel együtt nyakig ette magát a katona főzte paprikás állatból.

Csupán egy pár finnyásabb tiszt nem tartott velük, gondolták magukban majd jön a tábornok vacsorája.

Az meg is jött, hanem a mellé a közhonvédeket ültette a tábornok, cserébe a pörkölt húsért.

A várakozók az nap nem ettek vacsorát.

A vörös-sapkás.

A régiekből ide hozzám,
Kik éve együtt harcolunk:
Miért alunnók át az éjt,
Ha nem virad több hajnalunk?

Ma még igyunk! – jó bort ide,
Éltessük a magyar hazát!
Hadd mondja holnap a világ:
Voltak; hős volt mindegyike!

Jer zászlóaljunk bokrétája,
Jer közelebb szép hadleány.
Mindössze sem sokan vagyunk,
Hadd járja csók a bor után.

Pár óra még, s e hült ajak
Hazám földjét csókolja meg . . .
– Kiáltsatok majd többiek
Helyettünk: éljen a haza!

Mit ér az, a mit eddig éltem?
 Mi hozzá e pár pillanat?
 Halhatnék csak még egyszer így,
 Elhagynám mennyországomat!
 Élet, kibékülök veled,
 Kibékülök halálomért,
 Áldlak hazám e szavadért:
 Volt; nagyobb hőst nem szülhetek/¹
 Virad, föl, föl! mihaszna várnék,
 A fejlődő nap sugarát;
 E csatatér hozandja meg
 Hazánk éjének hajnalát.
 Sugara lesz vérünk tava,
 És napja összes sebeink.
 Hadd mondják el testvéreink:
 „Ők voltak, és él a haza!”

Huszár haragja.

Az aldunai táborozásban lőtték a ráczot jóféle kartácscsal, pedig lovas volt az isten adta.

Szemközt a magyar huszár morogva szóla kapitányához.

„Kapitány uram, legyek embersége, ne hagyja löni azt a szegény ráczot. Eresszen minket rá.”

„Nem szabad.”

Megint vár a huszár, nem állhatja, megint felszólal.

„Kapitány uram, nézze hogyan lövik a szegény ráczokat, bizony szégyent vallunk vele, ha elszaladnak.

„Majd később.”

Utoljára csakugyan megfordultak a ráczok az ágyútűz elől s elszaladtak.

„Nem megmondtam a ki lelke van, hogy elmegy,” szolt a huszár és káromkodott, de sokkal szebben és sokkal czifrábban, mintsem azt tollal le lehetne pingálni, s messziről fenyegetett át ökleivel tüzéreinkhez: „Várj gyerek! elkergetted előlünk a ráczot!”

Honvéd és huszár.

Foly az ostrom Budavár falánál
 És megindul rohamra a honvéd;
 Ajakán dal, csákóján bokréta,
 És dicsőség égeti hős lelkét.

Büszke huszár néz fel a vár alól,
 És látja azt, a mit még nem látott:
 Lova tombol, ő majd sír mérgében,
 És káromol istent és világot.

Áll a honvéd, s visszanéz egy perczre;
 Keble vérzik, arcza fényes villám.
 „Szegény huszár! oh hogy sajnállak én,
 Nem jöhetsz fel lovaddal a létrán.”

Néz a huszár s reszket minden tagja,
 És látja azt, a mit még nem látott:
 Lova tombol, ő majd sir mérgében
 És káromol istent és világot.

Üldözött huszár.

Egy csárdában nem messze Téténytől – ivott egy huszár magában.

„Vitéz uram! fusson az istenért, – rohant be a rémült kocsmáros – jönnek a vasasok, mindjárt elfogják.....

A huszár nem is figyelt .... bort parancsolt, kitta borát, . . . kinéz az ablakon . . . látja a vasasokat alig kétszáz lépésre a csárdától, fel akar állni, de a bor nagyon marasztja. . . .

„Hozzák el lovamat – szólott – s tegyenek fel rá,” Úgy történt, a tántorgó test nagynehezen megülledett nyergében s futásnak eredt, ki a faluból, észrevevén ezt a vasasok, utána hárman.

Mikor a faluból kiért, megállt a síkon, bevárta üldözőit, s röviden huszárosan végezvén velök, csendesen tovább ment.

Szerelmes honvéd.

Isten add azt érni nekem,
Hogy a haza mentve legyen!
Harczba megyek, hogy megmentsem
A hazát és téged kincsem
Szerelmem és mindenem.

Fogok is vágni halálba,
Ha elmegyek a csatába;
Két kezem hadd oltalmazzon
Hazám, rózsám, én galambom,
Magamat feláldozom.

Úgy is nekem jobb a halál,
Ha az a más győzni talál,
Hogy mire te lennél árva,
Két szemem be legyen zárva,
Rabságod hogy ne lássam.

Hogyha pedig győz a haza,
Zöldágasan jövök haza,
Összeütöm a bokámat,
Átölelem a rózsámat,
Kis száját megcsókolom.

HUSZÁR REPORT.

I.

„Hol van a rácz, a kit hoztatok?” – kérde a kapitány – aztán millyen a képe?” „Mindjárt behozzák kapitány uram, hanem a képe olly komisz, mintha faszolta volna, jelentem alássan” felelt a huszár.

II.

Két huszár hét szerezsánt addig nyaggatott, míg megcsípte; egyett közülök levágván, „Jelentem alássan hadnagy uram, hét ráczot fogtunk;” a hadnagy csak hatot látott, meg egy lovat; „hol a hetedik” – kérde. „Jelentem alássan, a hetedik megboldogult” – felelt a huszár káplár.

Előre!

Guyonnak volt eljénte egynéhány nem épen orozlánszívű tisztje, ezeket ő, mikor csata idején előre kellett küldeni, ezzel a phrásissal szokta biztatni:

„Tetszik meghalni, vagy tetszik menni?” s egyszersmind egy pár pisztolt tartott az orruk alá.

Ezek aztán a legjobb katonákká váltak. Ha az ember egyszer kiállta a csatatüzet, azontúl tréfadolognak tartja.

Dicsőség a közkatonáknak

Fényes tiszt, urak oldalán
 Csörgenek a könnyű kardok,
 Vállamon szuronysegezve
 Én egy nehéz puskát tarlok.
 Be kényesen mennek elé!
 Fegyveremet én megrántom,
 S csak úgy lopva nézek végig
 A szép arany paszománton.

Örön állok egész éjjel,
 Ők nyugosznak puha párnán.
 Eh, se baj; szép nekem az éj,
 Csillagokkal együtt járván
 Hold sugara, csillag fénye
 Ragyog szuronyos puskámon.
 Míg egy perczig se aggódom
 A szép arany paszománton.

Közeleg az eldöntő harcz,
 Következnek véres napok.
 Ők keresztet a mellökre,
 Én mellemre sebet kapok.
 Akkor a kiömlő vértől
 Veres sujtás lesz ruhámon.
 Jobban gyönyörködöm ezen,
 Mint az arany paszománton.

Drága arany a dicsőség,
 Annak fényes szálaiból
 Készül a legszebb paszománt.
 Tiszt uraknak illik az jól.

Az én vérem is folyt érte,
 Hanem egy szóval se bántom,
 Osztozzanak a tiszt urak
 A szép arany paszománton.

Vége lesz a harcznak egyszer,
 Haza megyek édes rózsám!
 Csonka testtel rongyruhában,
 Hogy csak alig ismerhet rám.
 De te rám ismersz, s lész nekem
 Kincsem, aranyom, gyémántom.
 El nem cserélnélek, hidd meg,
 Ezer arany paszománton.

Tábori jelszó!

Gáspár őrnagykorában a horvátszéleken megtiltá a rablást. A huszár az előőrsön egy tévelygő kost a nyeregkápába kapott s Gáspártól hirtelen meglepetvén, húzta vontá rá a rövid mentét, de a birka vége kilátszott, osztán még böggött is. „Mi ez megint?” dörgé a szigorú őrnagy. „Jelentem alássan őrnagy uram, hogy ez az izé nem tudta a tábori jelszót, s elfogtam.”

Takács huszár.

P* . . . cs. tiszt, Keresztúrnál körülfogatván, egy honvéd neki szegzi szuronyal s már átdöfi, ha oda nem ugrat Takács nevű huszár, s olly hatalmasan parírozza a szuronyt, hogy az agyánál ketté törik. A

közel álló honvédtiszt is elérkezik, s egész lovagias humanitással fejezi ki sajnálatát a veszély felett, melyben forgott a fogoly tiszt, s kérni kívánatát. A fogoly tiszt: „Engedje meg ön – szól – hogy e becsületes huszár foglya legyek, s ő kísérjen Tokajba.” „Ez meg is történt s ott gyűrűjét adta emlékül a huszárnak.

MINDNYÁJÁÉ A DICSŐSÉG.

I.

A szolnoki csatában a harmadik zászlóalj vette el a legelső ágyukat az ellenségtől. A csata végével kérdé Damjanics azoknak a neveit, kik magukat kitüntettek. „Kötelességünket teljesítők, semmit egyebet” felelének azok, s egy sem nevezte meg magát, mindnyájáé a dicsőség.

II.

Szolnoknál egy császári főtiszt neje hintón menekült ki a csatatútból, s midőn a magyar huszárok körülvevék, ijedten szedte elő óráját, gyűrűit, karpereceit, s kinyújtotta a hadfiaknak, könyörögve, hogy csak életének kegyelmezzenek.

„Csak tartsa meg az asszony drágaságait, feleie egyik huszár, mi csak azért megyünk a hintaja mellett, hogy azokat más valaki el ne találja venni.”

S ezzel elkísérték odáig, honnan a császári táborba biztosan eljuthatott férjéhez.

Így bánik a huszár az asszonyokkal.

Félreértés.

Egy német katona szállást csinálni megy egy magyar falusi bíróhoz, ki egy szót sem tudott németül, tehát a katona kénytelen vala, úgy, a hogy, magyarul kifejezni kívánatát, s így szóla:

— Hallja khent piró!

— Hallom katona uram.

— Minthen matyár emper.

— A biz igaz katona uram. Minden magyar ember, egy ember.

— Minthen rácz emper ety malacz.

— Már 'sz én nem mondom: hogy nem az, ha úgy kívánja katona uram.

(Pedig a katona úgy értette: hogy minden magyar emberhez kell egy ráczot szállásolni, s minden rácznak dukál egy malacz.)

Neutralismus.

A tétényi csata alkalmával a huszárok ataquera indulván, így kiáltottak fel:

Úr isten!.. ... most se nekünk ne segíts, sem azoknak, hanem csak nézd s bámuld, mit cselekszünk.

Elkezdődött az ütközet, s a huszárok igen kitüntetek vitézségüket.

Régi, de igaz nóta!

Kardra termett a
 Magyar, az eszemadla! . . .
 Remekjét már sok izben ki is mutatta
 Ha azt a szép nemzeti
 Bajuszát neki pedri,
 Haragját ellensége megemlegeti...
 Pedig olly tüzes szerető
 Nincs e világon mint ő! ...
 Nincs barát,
 Ki úgy szívelje barátját! ...
 De ha felboszantalik,
 Általa az egész világ felforgattatik! .

A huszárkáplár.

Ült a vendéglőben a vén huszárkáplár egy kancsó
 bor mellett, hosszú két bajusza lóg kétfelől, mintha
 varjút nyelt volna le, s a két szárnya ki maradt volna
 száján.

A szomszéd asztalnál aranyos tiszt urak ültek,
 hetyke, tejképű uracsok, s beszélnek a mások viselt
 dolgairól.

A vén huszárkáplár kétszer felemeli a poharat, s
 ráköszönti a jó tiszt urakra, azok nem is konyítanak
 reá, s még egyszer akkora hátat fordítanak neki,
 mint azelőtt.

Harmadszor is felveszi poharát a vén huszárkáplár s oda megy az ékes tiszt urak asztalához s rajok köszönti jó szívvel még egyszer a poharat.

— Mit jön ide kend? riadnak rá, menjen hátra, a másik asztalhoz.

— Ejnye, úgymond a huszár, ez ám furcsa dolog, a harcban mindig előre küldtek engem az urak s itt meg hátra küldnek, miért van az?

— Nézd csak, micsoda confidens egy paraszt ez a káplár.

— Hallják önök, jó uraim, igaz: hogy 20 esztendeje, a mióta káplár vagyok, de most én sem vagyok rosszabb tiszt maguknál.

— Káplár ruhában?

— Nojszen a ruha nem ember. Nézzék az urak ezt az írást, – ‘s ezzel a sok zsíros firka közül előkeres a huszár egy szép finom papirost s oda nyomja az asztalra a tiszt urak elé. Olvassák!

„Varga István, huszárkáplár, azon érdemeért, miszerint a kápolnai csatánál 200 ezer p. ftot személyes vitézsége által megmentett, továbbá Szolnoknál egy maga 13könnyűlovast s 12 nehéz vasast szétvert, általam ezennel hadnagygyá kineveztetik. Kossuth Lajos.”

Elállt a szeme szája erre a szép tiszt uraknak; s ki előbb gorombán elútasítá őt asztalától, most nyá-jaskodva nyújtá neki barátságos jobbját.

Képzeltetni, hogy a mit a huszár erre mondott, azt nem szokás papirosra írni; megfordult, félre

törülte a bajszát, s ott hagyta a megszégyenült leventéket.

Külföldieskedés.

X- gróf urat 1848-ban egy társaságban azzal vádolák, hogy szép jövedelmeit mindig külföldön pazarolja el, s ezáltal nagy mennyiség pénzt visz ki a hazából.

X- grófé szemrehányásra meg akarván magát javítani, rögtön Fiúméba utazott, s az egész forradalmi időszakot szép csendesen ott tölte el.

Fiume Magyarországhoz tartozván, hazajöttével dicsekvék: hogy már most a hazában költé el pénzét.

A szép áldozat.

X. vármegyében még 1848-ban a compossessoratus egybe gyülekezvén, csakugyan beleegyezett annyit leengedni nemesi kiváltságaiból: hogy ezentúl a jobbágy vetéseiben ne legyen szabad vadásznia. Ha tudniillik az ország kárpoztást nyújtand az eleshetendő nyulakért. Semmi sem szebb a világon, mint a nemeslelkű önfeláldozás!

A fáklyás zenék.

Kis-Ázsiában (1848-ban) annyira divatba jöttek volt a fáklyás-zenék, hogy végre egy kölcsönfáklyás-zenét-adó-társulat alakított a melly által

minden részvényes tag sorshúzás útján részesülhetett e megtiszteltetés nemében. Így csakhamar 365 tagra szaporodott a társaság s mindennap egynek neve kihúzatván, annak körülbelül illy dictióval tarták meg a fáklyás-zenét: „Tekintetes táblabíró úr! Önnek érdemei elszámlálhatlanok, nem szükség őket hosszasán felemlíteni, de nem is czélszerű, elég legyen ön magasztalására annyit felhozni: hogy ön a részvényét e társulatnak pontosan lefizette, minélfogva van szerencsénk önnek háza elejét szurokfüsttel megdicsőíteni,” éljen! hangza mindenfelől, éljen! s ez így folyt minden isten-áldott éjjel, míg az év lejárt.

Törvénymagyarázat.

Az 1848-beli törvények kihirdetés végett N.-K. m. városkának is megküldetvén, a bíró azokat előle-
gesen olvasni kezdé, a jelenlevők szemmeresztve vevék bőriül, öt kérvén: magyarázná is meg azokat nekik. – Halljuk csak bíró uramat!

A bíró a bajuszát megtörölgetve s egy párt köhintve s lehető okos képet csinálva így szól a:

1-ör. *Szabad sajtó:* „Látják kelmétek, e szerint ezután szabad lesz szüretkor minden embernek borát ingyen préselni.

„E má jó dolog bíró uram!” mondának a jelenvalók.

2-or. *Reform*: „Minden ember református foglenni, azaz: kálvinista.” Szerencsére a város lakóinak nagyobb része s a jelenlevők mind kálvinisták valának, s így „*helyest*” kiáltanak.

3-or. *Egyenlőség*: „kinek mi je van, azon megosztozunk.”

„De” szólának a tehetősök, „ez már nem jó.” A szegények ellenben helyeslék. – Végre kemény vita támadt a két párt közt, minék a bíró vete véget e szavakkal: „ne pöröljenek már annyit kelmétek, ha a kelmédéből János gazda! a szegényebbnek adnak, kelmed is kap majd a gazdag urakéból.” „Vagy úgy!” kiáltanak „így már jó van” s ezzel béke lett.

4-er. *Nemzeti őrsereg*: „Minden ember katona lesz.” „De az már nem megy” szólának a körülállók. „Így akarják a szegény embert beverbuválni a katonaságba, elvinni Muszkaországba: köszönjük akkor az estáncziát!”

5-ör. *Köz-teherviselés*, „azaz: nem fizetünk többet a papnak.”

6-or. *Úrbéri viszonyok megszüntetése*: „Ezentúl a földesúr szántsza a jobbágy földét.”

7-er. *Esküdtszék*: „A városi tanácsot el akarják törölni.”

Erre hátulról felkiálta egy: „de ez már jó, így majd kikergetjük senator uraimékat, úgy is ingyen fizettük eddig.”

Az ellenség.

„Mellyik azs én ellenségem, káplár uram?” kérdi az először táborba vitt cigány-újoncz, kápráztván az ő szemei.

„Mind az”, felele a káplár „a ki szemközt jön veled, valamennyi.”

„Csak azsért tudakoltam, hogy szeretnék velök kibékülni.”

Jobbra vagy balra?

A k-i nemzetörök gyakorlatot tartanak. A hadnagya kiáltja a vezényszót: figyelj! jobbra kanyarodj!

Erre egyik civis így szóla mellette álló szomszédjához: „Mit gondol szomszéd komám uram, nem jobb volna balra kanyarodni?”

A szép feleség s téli kaput.

Hol volt, hol nem volt? egy becses férfiúnak, ki az öörseregbe felcsapott, volt egy kávászínű téli kaputja és szép fiatal felesége. A mini mondám, szép fiatal felesége volt és kávászínű téli kaputja. Egyszer jön a századosi parancs: hogy az éjjel kirukkol a század strázsára. Menykő buzgó ember az a százados, gondola a nemzetör, kinek fiatal felesége és kávászínű téli kaputja volt, már a héten har-

madszor rendel ki éjjeli strázsára. Ő azonban semmit sem szólt, mondván: a közbátorságért *nem alunni* szép, fogta a manganétát, attilát öltött és menta strázsára. Éjjel pedíglén hideg kezdé lenni és a nemzetőr fázott az atillában s ennélfogva megkéré szépen a patrolvezetőt: hogy menjenek az ő háza felé, hol jelenleg szép fiatal felesége és téli kaputja nyugosznak csendesen, majd ott ő bezörget az ablakon, s szép neje kiadandja téli kaputját az ablakon. – Vala pedíglén sötét. A nemzetőr bezörget az ablakon, a fiatal feleség megérté kívánatát s a téli kaput kívándorolt mellyet is a nemzetőr rögtön felölt. Íme azonban, midőn a laktanyára érnek, Játja a nemzetőr, hogy a felöltött téli kaput sárga. Valóságos drapszínű sárga. Űzi forgatja a fejében, de sehogy sem bírja kitalálni, hogy mimódon sárgulhatott meg, mi alatt strázsálni járt? A sógorok, a komák özszedugták fejüket, de a csudát senki megmagyarázni nem tudá. Máig is találgatják.

Akadnak ugyan rász emberek, kik azt akarják hinni, hogy a százados épen olyan kaputot viselt azon este, de ez nyilván rágalom és figyelemre nem méltó pletykabeszéd.

Az oláhfalviak.

Erdélyben van egy helység, Oláhfalva a neve, mellynek lakói magyarok s nevezetesek arról, hogy egyszer folyamodtak József császárhoz, miszerint

adja meg önékik azt a privilégiumot. *hogy a kinek lova nincsen, járjon gyalog.*

A császár jót nevetett rajta s aláírta juxból a kérelmet.

De bezzeg, mikor aztán a szállásoló katonatiszturak forspontot követeltek, a bíró előmutatta nekik a pecsétes levelet, mellyen nagyon világosan meg volt írva: *hogy Oláhfalván a kinek lova nincsen, járjon gyalog!* A császár parancsolta.

Másszor ugyanezek a végett folyamodtak a császárhoz, hogy rendelje el kegyesen, mikép *Kolozsvár Oláhfalvához ezentúl csak két mérföldnyire legyen.*

A császár elrendelte s várta, hogy mire mennek vele?

Hát oda mentek vele, hogy megyei határozatnál fogva az oláhfalviaknak csak két mérföldnyi távolságra volt szabad deszkával kereskedni.

Úgyde, miután a császár megengedé, hogy Kolozsvár, melly legalább 16 mérföldnyi távolságban fekszik, csak két mérföldnyi távolságra legyen Oláhfaluhoz, természetesen: hogy e kereskedelmi czikk bátran vándorolhatott Kolozsvárra.

Sikeres orvoslás.

Egyszer egy utazó, ki Angolhonba ment, I - - városán is keresztülmenvén, beszállott a vendéglőbe, hol egy éjszakát töltött.

Nem sokára elérkezett szerencsésen Londonba, hol, mint afféle tapasztalást szerezni akaró idegen, midőn már minden nevezetességeket megtekintett, véletlenül találkozik Sue Jenő örök zsidójával.

Beszédbe ereszkedik vele, s a vén zsidó kezdi panaszkodni, mikép már neki az élet nagy terhére van, de nem bírja magát előlni, többször ugrott vízbe, de azonnal kivetette, kútba ugrott, ez sem nyelte el, végre tett egy utolsó próbát, s beleszaladt egy tűzokádó hegybe, hasztalan, az is kiköpte elevenen. Pedig ő minden áron meg akar válni életétől.

Utazónk tanácslá neki, menne Magyarországba, van ott Pestmegyében I – városában egy orvos, kit az cura alá vészen, meg kell neki halni; még egy beteg sem került ki a halált keze alatt, hol ő egyszer keresztütlutaztában hallá ezeket a vendég-lösnétől.

A vén zsidó megköszöné az utasítást, s azonnal útnak eredt Magyarországra felé.

Megérkezvén I – városába, az utasítás szerint beszállott a nagy vendéglőbe s annak tudtára adá, hogy neki orvost hivasson, mert roszul érzi magát, az aszszony monda, hogy itt csak két orvos van, azok közül is az egyik a pusztára ment, a másikat pedig ne kívánja, mivel ha az fogja gyógyítani nem leend többé orvosra szüksége.

De Ahasvérus csak sürgeté, hogy minél, előbb

hívják el, mert neki még akkor is nagy reménysége van az élethez, ha az fogja gyógyítani.

Előhivatván az orvos, az örök zsidót azonnal cura alá vette, s az, kín sem tűz, sem víz, sem idő nem fogott, 24 óra múlva az i – i orvos kezei alatt Ábrahám keblébe költözött.

A finnyás zendülők.

Egykor Berlinben a város legalsóbb osztálya felzendült, a király maga kabineti ülésen volt, a királyné kérdé egyik kamarásától, hogy mi baja van a népnek?

„Nincsen kenyerük szegényeknek,” felelék neki.

„Minő finnyáskodás!” szól erre méltó indignatióval a királyné „ha nincs *kenyerük*, hát miért nem esznek zsemlyét?”

Egy táblabíró mint nemzetőr.

Tekintetes Bunkóczy Iván fő-fő táblabíró úr, korának negyvenhatodik évét heny – akarom mondani – élte át, mialatt, mint illik is, dukál is egy táblabírónak, olly auctoritást eresztett, minőt udvarában – a mangoliczákat kivéve – kinek sem volt szabad hordani. Elveire vonatkozólag csak annyit jegyezhetünk meg, hogy habár ő is a falu notabilitásai közé volt kóczmadzagozva, jellemzőnek találta a leereszkedést bármely osztály em-

bere irányában. Innen magyarázható, hogy mind az öreg Fábján a falu kovácsával, mind a megyei alispánnal – minthogy velők az utolsó tisztújítás alkalmával a brudersaftot megitta – per tu lett.

Lön pedig nagy égi háború a földön, azaz: vékonytalan Bunkóczy Iván úr házánál olyan, minőt Ádám látott nőtelen korában (talán mégis nős korában, azonnal kiviláglik).

De előbb illik tudni, miszerint hősünk kedves életpárja Butler Flóriánnak valóságos testvére volt. Ezt csak azért bocsátottuk előre, miként tudomásunk legyen jó eleve a házasszornynak német származásáról.

Tehát mondom Vákibám – szólt meghunyászkodva a papucskormány symándiija – ha ellenzed: kitöröltetem nevetem a nemzetörök névsorából.

No csak halgas.

De mégis dodókám, lásd, már szégyen volna ...

Piszt nónid stád – rivalgott dühösen az uralkodó oldalborda, – és iszonyúan megrázkódott, neki tombolta magát, hármát prüsszentett, s rettenetes módon kezdett declamálni, mire természetesen reclamatiót kapott. Na nem kellett több Bunkóczyné asszornyságnak; rögtön a kamarába futott, egy nagy nyaláb kóczot és szösz fölkarolt, vitte a konyhába, ott meggyújtván, snúrgrád a táblabíró fejére vetette.

Illy tréfának fele sem bolondság – mormogá fogai közt az üstökössé rögtönzött üstöktelen. Lábai önkénytelen sebesen kezdtek mozogni, minek ered-

menye lett, Bunkóczy Iván úr gyors megjelenése a kovácsműhelyben.

Képzeld édes Fábikám – szólt a táblabíró a falu kovácshoz – az a viperafaj, az a gonosz szellem, cam's ea mater! az merészelt becsülettel megkopszodott – különben is gyenge fejemet – vénségemre gyalázattal illuminálni.

S miért tévé azt?

Persze miért? Nem volt oka bruderkám. Az pedig csak nem ok, hogy az éjszakán mint nemzetőr bakteroltam ide s tova a faluban,

Úgy van, az nem ok, az csupán tisztünk betöltése; de az asszonyok hol bakterolnak, hogy midőn este 11 órakor haza jövünk, még mindig a szomszédban tereperélnek? Ez megfoghatlan előttem – jegyzé meg az öreg Fábján – kit a sors véletlene épen egy ifjú nővel férceit ránczba ezelőtt egy évvel.

A tárogató végig harsant az utcán, a dobszó már rokonulása következtében sem hagyható érintetlen Bunkóczy uram füldobját. Post tympanum venit malleolus, mellyet az öreg Fábján már kezében tartott, de véle nem a táblabíró íútövére, hanem az üllőre koczczantott.

Van-e kemény természeted? – kérdezősködék a tűzpróbált kovács táblabíró uramtól.

Olly kemény bruderkám, hogy szűk időben a baromfiaim csupa ócska patkószeggel élnek. Különben is jó pénzért akár agyon lövetem magamat.

E néhány szóváltás után egy nemzetőr lépett a kovácsműhelybe, s illy tartalmú irattal közeledék Bunkóczy Iván úrhoz: „Polgártárs Bunkóczy Iván indul a rácz háborúba csütörtökön a harmadik zászlóalj vitézeivel.”

Távozz tőlem sátán – mekegi a vékonytalan táblabíró – mialatt inai megfáztak, veséje pedig tüdőgyuladást kapott, s csak egyedül az izmos kovács karjainak sikerült őt egy székre ültetni, ez által a földön heveréstől megmentendő.

Hősünknek néhány perczre *campes* lett.

De az ördög nem alszik – el örökre. így lön most is. A vastag levente föleszmélt, s látta becses személyét körülvéve emberekkel. A nemes galeria illy rendben állott: Borbély, ki a betegség orvoslására egy fog kihúzását javaslá. A baromorvos, ki, hogy érvágással visszahozza a pokolból is a tekintetes urat az életre, már az utón biztosítá nemzeti Fábjáné asszonyt, mert – úgymond – az illyeneket gyógyítani professiómhoz tartozik.– Továbbá Bunkóczyné asszonyság, ki *ezer jó fiúvet* szorongatott markában, s ezzel dörzsölé a Bunkóczy-fejet. Míg végre ájuldozásából egy alföldi hétesztendős szúnyog keresztkomája hatalmas csípéssel észére hozta.

Most már az lön a baj, hogy nagyon is eszén volt.

Vala pedig hősünk a régi szittyavallás követője, azaz gyónóczédulája szalonnabőrből volt fogalmazva.

Hivassatok papot – szólalt föl megjuhászodva a

lehűtött hős – meggyónom, mennyi pénzt loptam el mint kortesvezér 9 tisztújítás és 5 követválasztás alkalmával a szegény pórnép verejtékkel szerzett garasaiból, mert a korteskedési költséget adó néven megyeileg vetettük ki a népre, ezt, érzem, nem vihetem el lelkemen.

Meggyónom, miként az alispán, midőn őt azzá tettük, egy borjas tehenet ígért, s nem adta meg. Mindent meggyónok, még azt is, mimódon lettem táblabíróvá.

S ha majd három hét múlva fej nélkül láttok visszajönni, úgy-e megsirattok Vabikám!? Addig is küldjétek előre valakit kvártélyt csinálni – a temetőbe.

Reggelre került az idő

Hadd ném csak anyók azt az álmoskönyvet, ugyan mit is álmodtam?

Igaz, dodókám, csizmám sincsen becsületes, hogyan segítesz rajtam?

Mek lesz a rácz lábó jó csizmát, azt ütik agyon, aztán lehúszik a czizma, sanse mars a tied lába, punctum fertig.

Bunkóczy uram tovább lapozott az álmoskönyvben, s nem hiába, mert e következő szavakat betűzte onnan: „Mezétlen lábon járni, s mást is olylyant látni-tűrhető nyomorúság” .....

Bekövetkezett az idő, midőn a házi asszonyság kalendáriuma csütörtököt mondott más napra.

Die höchste Zeit, vélte a táblabíróné, s irgalmaságra inté férjét az ellenség irányában, illyetén

szavakkal: Muszájn kicsike baromherzig meklesz az a tied szíve, s ha egy rácz vagy krovót tyüvök, vitézül üsd ágyon de ne nagyon, hagy szálágyon, mert nem tudod hogy ki vágyon.

Már csak az öreg Fábjántóli búcsúvétel volt hátra. Ez is megtörtént, melly alkalommal nem mulasztá el megjegyzését az öregFabjan, azt t. i. hogy ha már in-hideglelésben szenved, mi fog történni a' csata-téren, hol minden golyó fülébe súgja a memento mori-t. Illy, és az elsoroltakhoz hasonállapotban csókolá rendre *övéit* nejétől kezdve le az agár- és vizslakölyökig.

Ha visszajön a háborúból, többet mondunk róla, s vitéz tetteiről, valamint haza jövetének formájáról is.

NEMZETŐRÖK,

I.

Egy nemzetőr s egy bácskai rácz véletlenül találkoznak egy útféli csárdában.

Egy pohár borra tért be mind a kettő s ben a vendégházban egyes egyedül vannak, tanuk nélkül férfi férfi ellen.

Egyet sem szólnak, hanem kardot rántanak, hátukat a falnak vetik és sokáig nézik egymást emberevő szemmel.

— Meghalsz ma! szól az egyik.

— Leváglak, mormogja a másik.

— Élve innen ketten el nem megyünk.

— De még halva sem.

— Hanem – mit szólsz hozzá magyar szomszéd, ne innánk meg előbb a borunkat, ha már meghoztunk, azután is rá érünk egymást leaprítani.

— Nem bánom, először a boromat, azután a a véredet!

Első pohár.....

— —Éljen Mészáros!!!

— Zsivio Jellachichül

Második pohár...

— Hová való kend atyafi?

— Torontálba.

— Hisz úgy szomszédok vagyunk.

— Üssünk össze! (már mint poharat).

— Éljen!! Zsivio!

Harmadik pohár...

— Ki is éljen hát?

— Nem tudom én, talán mink magunk?

— De minekünk, ha jól jut eszembe, egymást meg kellene ölni.

— Meg ám. Pedig mingyárt.

— Csak azt nem tudom: hogy miért?

— A szabadságért!

— Úgy van, a szabadságért! Igyunk még egyet. Éljen! Zsivio!

Negyedik pohár . . . . .

— Szomszéd, van kendnek felesége?

— Van ám, hát kendnek?

- Nekem meg fiaim vannak.
 — Mi lesz belőlük, ha mi egymást levágjuk?
 Igyunk még egyel.
Glödih pohár.....
 — Bántottam én kendet valaha egy ujjal is?
 — Soha engem, még az öreg apja sem.
 — Hát haragszik rám szomszéd?
 — Eb, a ki haragszik, hiszen nem zsidó kend.

II.

Egy – nem tudni mi okbul – hazatért nemzetőr hosszasan dicsekvék vele: hogy ő a csatában két rácznak levágta a lábát.

— Mért nem inkább a fejét vágta le? kérdek a vitéztől.

— Mert már azt le vágta valaki, mire én oda jutottam.

Szabadság.

X. helységben a jobbágyok neki estek a földesúr erdejének s kezdtek vágni, mondván:

Szabadság van most!

Ekkor az ott szállásoló katonaság a helység gulyáját vette repressaliák alá, s levágatta a legszebbik tulkot, mondván: szabadság van most.

De már így még sem jól lesz, gondolák amazok s kölcsönösen elengedték egymásnak a szabadságot.

Egy közönséges eset.

Egy vén ember fiatal feleséget vett. Ez a baj máson is megtörténik.

A fiatal nőnek volt egy fiatal kedvese. A mi szinte nem újság.

Az öreg úr ezt nagyon jól tudta, de épen azért, minthogy öreg úr volt, úgy tett, mintha nem törődne vele, 's ezt legokosabban tette.

Egyszer a nő meghallja, hogy kedvese házasodni akar, s ebbeli bújában szörnyen megbetegszik, roszul lesz, halni készül. Az öreg úr megijed, küld rögtön a felesége kedveséért, hogy jöjjön lóhalálában, mert baj van a háznál.

A szerető azt izente, hogy nem jön.

„Látod édeském, sopánkodék az öreg úr, millyen semmirevaló ember ez, mindkettőnket megcsalt, nekem mindig azt mondta, hogy téged nem szeret, neked pedig mindig azt mondta, hogy szeret. Mind a kettőnket rászédett a tüskére való.”

Ó-Kéri táborból.

I.

Az ó-kéri táborban éjjel egy polgártárs őrt állott. Azonban lőn nagy szél, és több sátrak összeomlanak a nagy szélnek miatta. A tüzes polgártárs, kinek sub rosa dictum felső parlamentumában több volt, mint

keljett volna, lát a sötétben valamit feijeje közeledni, és magát katonai positurába tevén, nagy bátorsággal így kiált: „ki vagy? megállj!” . . .

A kérdézt tárgy közelebb jő . . .

Másodszor kérdem: ki vagy? mi a jelszó? . . . és keményen reá fogja hosszú dióverő simpiáját.

A sötét alak morogva s mászva még közelebb jő: Ejnye! kiált az újoncz katona, te még mászni mersz! és rásüti fegyverét, fel kiáltva: „meg van.”

Mi felijedvén álmunkból „fegyverre” kiabálunk, és kiszaladunk. Az őr így kiált: „kémet lőttem” éljen! éljen! hangzék több felől, és meggyünk vizsgálni a meglőtt spiont ... Egyszerre fenhargon kezd valamennyi nevetni, mert a sötétben mászó tárgy egy hatalmas, de most már szétrepedt dob volt. Szegény, szegény kutyabőr, csak nem hagyják békével nyugodni!!!

II.

Szinte az ó-kéri táborban reggel a nemzetőrség legnagyobb csendben és pontosan teljesítő szolgálatait, délután 5 óra felé valamennyi, egy párt kivéve, Sz.-Tamásra akart menni a ráczok főtáborába, tüzesen kiáltva, hogy megmutatják, ki a magyar? Hiszen szép, szép szeretett polgártársak, csakhogy ezt reggel is kellene tenni, nem pedig délután . . . Ennek orvoslását ajánlom az illetők figyelmébe.

Megvan!

— Na, urambátyám, meg van-e már?

— Hjjaj öcsém,* .bizony meg az.

— Hát ki lett, mi lett?

— Kettő is lett, az egyik János a másik Kristóf.

— Bravó, bravo. Liberalis perse mind a kettő?

— De még azt nem tudom öcsém uram.

— Perse azt nem tudhatni előre. Különben minden veszedelem nélkül történt meg?

— Amint szokott az illyesmi.

— Hát csak meglettek szerencsésen. Ki segített legtöbbet a dologban?

— Veszedelem adtát! nem gondolnám, hogy rajtam kívül valaki mog más is segített volna.

— No annál nagyobb dicsőség. Örülnek nem úgy-e?

— Csak azt sajnálom, hogy az egyik nem le,

— Micsoda? az országgyűlésre leány ....

— Hát miről beszél uram öcsém?

— Én a lipitói követválasztásról beszélek^

— Én meg a feleségemről, a ki a múlt héten két fiúval ajándékozott meg.

Hajfodrász.

A magyar ministerium idejében egy német oda megy egyik ministerhez.

— Karsamadiner! – Jó napot, polgártárs!

— Ah, excellenz, nem ismer engem? – Nincs szerencsém polgártárs.

— Én vagyok az a friseur, aki ő excellentiájához a premierministerhez jártam tavál országgyűlés előtt.

— Ah nagyon szép, miben szolgálhatok önnek polgártárs?

— Nagyon furcsa körülmény hajtott ide excellentiádhoz, magam sem tudom, hogy kezdjem? de nem volt máshoz bizodalmam. Eddig az volt a címerem egyik felére írva, hogy friseur, a másik felére pedig az hogy: coiffeur, jobb lett volna ugyan azt írni helyette, hogy Perruquier, mert ez szebb is, nóbelabb is, és legalább magyarul van, hanem már most meg akarom változtatni e feliratomat a ministerium tiszteletére s e végett bátorkodtam folyamodni, valljon méltóztatik-e beleegyezni: hogy így írjam: „fodrász?” vagy pedig így, hogy: „hajfodrász?” Én a minister úr ő excellentiája válszában tökéletesen meg fogok nyugodni.

Képzeljük már most éhez a miniszternek azon türelmét, melylyel ő a folyamodónak egész türelemmel felel: legjobb lesz, írja ön így: „hajfodrász.” Milyen huszonötöt csapatott volna erre a szegény fodrászra egy régi táblabírókból választott alispán vagy sz. bíró!

A szebeni macskazene.

Szebenben a szászok (1848-ban) a királyi személynök helyettesének macskazenével akartak ud-

varolni; megértve a helyettes személynök és főhadiparancsnok e szándékot, 24 dobost szállásán elrejtett, s midőn a macskazenekar magát elrendezte és működni akart, egyszerre a dobosok előrohantak S irgalmatlanul elkezdtek riadóra dobolni; mire a jámbor szászok nyakszakadtával futásnak eredtek; sokan orra bukván, orruk vére megindult, s ennyiben a jelenetet véresnek lehetne mondani.

Így a vitéz zenész urakat csupa dobszóval a futáson nevető dobosok szétkergették.

RÉMJELENETEK A HORVÁTFÖLDÖN.

I.

Két testvér lakott egy városban, egyik az ilír-párton volt, másik a magyaron.

Rendkívül szerették egymást mind a ketten. Harmincz év óta laktak együtt, együtt gazdálkodtak, együtt öszültek meg.

A magyar pártnak felesége és hat gyermeke volt, az ilír nőtelen maradt, hogy vagyona testvére fiaira maradjon.

Hogy a forradalmi mozgalmak kiütöttek, többször megkísérté az ilír bátyját Jellachich pártjára csábítani, de a hat gyermekes apa részint hazáját, – részint gyermekeit féltve, jobb szeretett nyugalomban maradni és nem lépett mellé.

Egy este az egész család együtt vacsorált, keringett a pohár, de szomorúan, mert az búcsupohár volt, az ilír testvérnek másnap reggel mennie kellett a magyarok ellen.

„Isten éltesen bátya” – szólt felemelve a kupát a fiatalabb – „tovább mint engemet.”

„Bár idehaza maradnál” szólt kérlelő hangon a testvér és nyakába borult.

„Aligha úgy nem lesz” rebege tört szóval az ilír és sápadtan elkékülve esett le székéről, s szeme hályogba fordult.

„Az istenért, öcsém, mi volt e kupában?” kérdé elrémülve az idősebb.

„Halál volt benne, halálos mérég.”

„S mi mindnyájan ittunk belőle, nőm, gyermekeim! segítség!”

„Isten minden irgalma nem szabadíthat meg titeket. Nem akartál velem jöni a harcra, velem jössz a sírba.”

„Testvér, miért bántál így velünk?” sikoltá a haldokló családapa.

„Megesküdtem rá” hörgé az és meghalt.

Reggelre nyolczad magával feküdt kiterítve, csak egy beteges leány maradt meg a családból.

II.

Egy sírboltot törtek fel, egy gazdag családi kriptát. Két bunyik egy vaskeresztet talált ott egy

fülkébe állítva, mellyen ezüstből kifaragva volt a megfeszített istenember.

A zsákmányon összeveszett a két rabló s addig huzakodtak a feszületen, míg az egyiknek az ezüst kép, a másíknak a csupasz vaskereszt maradt a markában.

Ekkor az első elkezdett szaladni, a másik utána eredt, s úgy ütötte föbe a kereszttel, hogy annak egyik ága egész az agy velejéig bement, s az ember rögtön holtan rogyott le.

A gyilkos azonban, hogy kün levő társai meg ne találják a halottat, egy koporsóba akarta azt elrejtteni.

Alig nyitotta azonban fel a koporsó fedelét, midőn abból számtalan fekete kígyó rohant elő; a kün maradt rablók társuk iszonyú ordítására oda rohantak, az ember a földön feküdt s rajta több mint száz apró, de mérges kígyó, mik egy percz alatt halálra marták a gonosztevőt.

Tagjai irtózatosan fel voltak dagadva s szemei kiültek arcüregeikből.

III.

Egy drótos tót ment keresztül egy magyar falun, s ott véletlenül megbetegedve elesteledett.

Egy jószívű magyar gazda befogadta őt a házába, s adott ételt és főzött gyógyító füveket neki, de mindez nem használt, a tót mindig rosszabbul kezdte

lenni, forrolázba esett, érzé, hogy megoszlásának ideje közel van, s kérte a gazdát, hogy vigyék őt a tűzhelyhez közel, mert igen fázik.

Megtették utolsó kívánságát, s a mint a tűzhöz közel vitték, előszedett szeredásából egy marék krajczárt, oda adta a gazdának, azt mondva, hogy azt a pénzt üsse meg baltával, arany van benne.

A gazda szót fogadott. A baltaütésre ketté nyílt mindegyik krajczár, s belőlök fényes idegen címerű aranyok hullottak ki, minő kétfelé nyíló krajczárok ezelőtt is forogtak imittamott a nép között, hanem perse üresen.

Míg a gazda e pénzeket, bámulta, azalatt a vándor tót egy nagy nyaláb papiroost vetett a tűzbe, melly szerencsésen el is égett, mielőtt a gazda észrevette volna.

Alig vetette a tűzbe az utolsó darabot, a nyalya tetőpontját érte, elkezdett félrebeszélni s a nélkül, hogy csak egy felvilágosító szót lehetett volna tőle kitudni, meghalt.

Nemesember.

A nemzetőrök a hogy egy helységben megszállottak, a kvártélymester odavisz egy nemes atyáncfiához négy önkénytest kvártélyba. „Mit gondol kend” riad fel a patricius, „négy katonát szállítani hozzám, én nemesember vagyok!” – „Már az

más,” felelt a kvártélymester, „ha kend külön ember a többinél, akl’ar hozok kendhez még másik négyet.” És úgy tett, a miként beszéle.

SZÉKELY MODOROK,

I.

Midőn az oláhok 1848-ban Balásfalva körül gyülekeztek, két század székelység is oda parancsolta. Hiszen már csak elmegyünk, mondák a komék, hanem nekünk mezei dolgunk van. Azért hát vessék ki hamar, hány oláh jut egyre, hadd bánjunk el vele s mehessünk a mezőre.

II.

A miháczfalvi oláhok felzendültek. Az Enyeden levő katonaságot küldték meghódításukra. De az enyediék ekkor másodszer voltak.

Meghallván ezt a Tordán levők, boszankodva felkiáltanak: de már ez nem igazság! s petitiót nyújtottak be a katonai elöljáróságnak, hogy miután Enyed kétszer volt expeditióban s ők egyszer sem, küldjék őket is ki, mert az az igazság!

III.

Midőn az enyediék Miháczfalva ellen mentek, két székely katona keservesen sírt.

— Tán nődet siratod? kérdek társai.

— Nem.

— Vagy félsz?

— Nem.

— No hát mi bajod?

— Csak azért sírok, hogy mint fogjuk a lel-
küinkre venni annak a harminczezer embernek a ha-
lálát, a kiket le fogunk vágni.

IV.

Egy belseőszolnokmegyei faluban egy magyar uraságnak cseh kertésze van.

A jámbor cseh, isten tudja miért miért nem, a székely kertészlánynyal összevesz, puskát ragad s lelőni akarja.

A székely lány előbb szaladni kezd, de csakhamar megáll, mellére mutat s így szól:

— Apám monda, a székely ember nem szalad!
Löj ide cseh, ha van kurázsíd!

A cseh leereszté fegyverét.

Bormérés.

I . . . városában egy avított táblabíró és egy korcsmáros következő párbeszédet tartottak:

K. Ugyan tejs uram, minek hirdeti a népnek olly nagyban azt a pogány szabadságot?

T. Hm amice! nincs magának logicája, csak ámítás az mind, hogy engem ne bántsanak.

K. De azt is méltóztatott mondani, hogy már nincsen többé úr és paraszt, hanem mindnyájan egyenlők vagyunk.

T. Mondtam ám, de csak azért, hogy vagyonomat se bántsák.

K. Igen, de azt is monda tejs uram, hogy kisaszszony sincs többé, és leányai csak olyanok, mint bármellyik polgártársé.

T. Jaj, jaj amice! beh rövid esze van, ez csak mind politica, hogy ezáltal is nagylelkűnek mondjanak.

K. Hát most nem méltóztatják bántani?

T. Dehogy bántanak, – imádnak!!!

K. Hát ha kisülne, hogy ez mind csak ámítás?

T. Akkor feladjuk őket mint lázadókat – ha mernek szólni.

K. És ha, ha ki nem sül, meddig tarthat a tréfa?

T. Míg a ministerium meg nem érkezik Pestre s el nem kezdi működéseit. Akkor többet nem félhetünk.

K. Én megyek; alázatos szolgája, tejs uram.

T. Hát hova siet?

K. Biztosítom én is magamat és boromat.

Korcsmáros uram elrohant s utón útfélen, a kivel

csak találkozott, mindenkinek monda, hogy mérhetnek bort, ő megengedi, s hirdessék többeknek is nem törődik vele, s nem is fogja őket meggátolni) mert ezáltal csak szabadság-adta jogaikat gyakorolják. Hiszen mindnyájan szabadok és egyenlők vagyunk.

Űa, gondola magában, már most magam is, borom jg biztosítva van. – Csak lejő a ministerium minél előbb, s akkor vége lesz a tréfának.

De ugyan megjárta, az igaz, hogy őtet nem bántották, de borát még kevésbbé nem, az ördögök sem hordanák, olly rosz löre.

Hanem már most minden ember bort mér, korcsmáros uram bora pedig mind megeczetesedett, s nyakába vezett.

Hja grétás uram, kell-e biztosítás? a ministerium megérkezett – de a tréfa tovább is megmaradt.

A melancholia.

Egy sentimentalis fiú, ki verseket is szokott írni, levelet írt egyszer az apjának, végül panaszkodik, hogy a sok tanulás és a melancholia miatt igen oda van.

Az apja – becsületes tímármester létére – megjegyze magának ezt az szót „melancholia” s felel neki illyeténkép:

Mindig mondtam, hogy az a melancholia nem

neked való tudomány, abból magyar ember meg nem élhet. Lettél volna inkább csizmadia, édes fiam.”

Resignálás.

Kolozsvárt egyszer Szapári Péter vitézi játékát adták. A darabban az jön elő: hogy a törökök megtámadják a magyarokat s ezek először hátrálnak, azután megint fölülkerekednek, mintázta magyar vitézség természetesen hozza magával

Volt egy vén közkatona magyarnak felöltöztetve, de valósággal is magyar. Nem akart ez először sem hátrálni, hanem megvetette a lábát, marokra fogta a festett dárdanyelet s szétverte az egész török hadsereget vele,

„Retiráljon kend mingyárt! ordít rá a coulissák közül a káplár.

„Én retiráljak káplár uram?” mond megbántott hangnyomattal a hadastyán. „Nem retirálok én. Az ellenség előtt sem retiráltam soha, nem hogy még egy comédiás előtt.”

A censura.

Néhány polgártárs 1848-ban a szabadság tizenkét pontjait taglalván, egyik közülök nagyon megörült a censura eltörlésének; úgymond: legalább

Jancsi fiam haza jöhet, nem fog tovább Pesten költeni azért, hogy censurát tehesen.

Ha igaz!...

I. ... városban a nemzetőrök egymást mind megválasztották tiszteknek. Kinek nem jutott rendes állás, az tiszteletbeli tiszt lett; csak két közvitéz maradt, azok közül is az egyik megbolondult.

Milyen a háború?

1848-ban egy úri dáma Pesten azt felelte az önkényes hadfogadási segélygyűjtőknek:

„Ejh, mit bolondoznak az urak? én bizony semmit sem adok. Én nem szeretem a háborút.”

Bizony más sem szereti azt.

Egyébiránt nincs attól mit félni nagysádnak. Nem olyan irtózatos dolog ám az a háború. Egy reggel, mikor felébred nagyságod, hallani fog egy kis ágyúdurrogást messziről, arra felsétál a múzeumba, onnét opernguckeren szertenéz s látni fog távíról négy falut szép romantice égni, onnét haza megy. Ebédnél meghallja, hogy a muszka megverte a magyar ármádiát s estére betoppan nagysádhoz egy pár meglehetősen szakállas és bajuszos kozák hadnagy, egész illedelmesen meghajtja magát, és kezét

csókol és tudtára adandja nagysádnak, hogy húszad-magával oda van kvártélyozva.

Nagysád meghívja őket ozsonnára. A közkatonák a salonban, a tisztek a kabinetben, a közkatonák bort, a tisztek theát kapnak s ez így tart vagy hat hétig, azután a regement odább vonul; a közkatonák a salonból egyetmást elvisznek, a tisztek pedig a cabinetben egyetmást ott hagynak, nagysád pedig egy este megtudja, hogy férje ki van nevezve orosz státustitkárnak.

Ilyen lesz – nagysádkám – az a háború.

Találkozás.

Egy fiatal honvédhadnagy feljön a vidékről, kedvesét, ki két év előtt Pestre jött nevelőbe, meglátogatandó.

Este felé sétálni megy a Széchenyi-ligetbe, s a mint ott jár-kele, egy sötétebb allée-szögleten gyöngéd kéz érinti karját, s e rejtelmes sokat mondó szavak hangzanak fülébe sípegve:

– Nem kísérne kegyed haza?

A fiú hátratekint a csábító Syrenre-szemeik találkoznak..... Mindkettő felsikolt, s azzal egyik jobbra, másik balra ájul.

Megtalálta szegény fiú, kit többé aligha fog keresni.

A hetvenegyedik zászlóalj.

Ott, hol áll az ostromolt Komárom,
 Érczfalával, ércszívű népével,
 Hol az ellen mérgét elpazarlá,
 De zászlóját még sem tűzheté fel.

Ottan állt meg végső harczolásra
 A levert, a holtra üldözött had,
 Végerővel, mintha tudta volna:
 Hogy e földön élve nem maradhat.

Vad sötét volt a holdatlan éjjel,
 Melly az élethalálharczot kezdte;
 A sötét éj fátyolán egy-egy rést
 Csak az ágyuk villáma repeszte.

Hallatszott a hang, a harczyi lárma
 A sötétben, de a vér nem látszott,
 Melly utána ömle, végig festve
 A sírboltnak épült büszke sánczot.

Sápadtan jött fel az ég királya,
 A nap, véres éj után egére.
 Véres volt az ég is, mintha ottan
 A királyi napnak folyna vére.

Egy csapat volt ott, most legelőször
 A csatában, mindeniknek arcza
 Olyman ifjú még, az ifjú zászló
 Most hozatott először a harczba.

Még az éltet sem ismerik régen
 S most a halált jöttek megismerni.

Tegnap még tán a földet mivelték
 S ma itt vannak ellenséget verni.

Hul a zápor, sötét golyózapor,
 Oda nyargal ε vezér elébök,
 Végig nézi, nem reszket-e karjok,
 Változik-e, nem sápad-e képök.

S szól hozzájuk erős férfihangon:
 „Gyermekek, nehéz hely, mellyen álltok,
 Az ellenség itt fog ostromolni
 S mindent veszünk hogy ha ti hátráltok.

Ha helyén van szívetek, s benézni
 Bátran mertek a halál szemébe,
 És e helyről egyig el nem mentek,
 Mindent nyertünk azok ellenébe’.

De ha reszket szívetek, vigyétek
 Zászlótokat pironkodás nélkül
 Máshová, én régibb katonákat,
 Vénebbeket küldök ide védül.”

Kigyuladt a kis seregnek arcza
 E szavakra, nem néztek egymásra,
 Mintha külön egyenként gondolnák
 Magukat a helyben maradásra.

„Itt maradunk!” Egy hangon kiálták,
 „Itt maradunk fekve, vagy megállva,
 Vagy megállva fegyverrel kezünkben,
 Együl egyig vagy halálra válva!”

„Esküdjetek erre meg!” szól a hős,
„Esküdjetek az élő istenre,
Hogy nem léptek hátra, esküdjetek
A hazára és a becsületre.”

És utána mondották az esküt,
Esküdtek az istenre, hazára,
Esküdtek a tiszta becsületre,
Hogy egyet nem fognak lépni hátra.

A vezér ment, – golyók záporában,
A nélkül: hogy egyszer meghajolna,
Mintha minden ágyúnak tekéje
Együl egyig ismerőse volna.

Mintha nem ő félne a haláltól,
De a halál reszketne előtte,
Mintha megrettent volna szemétől
A golyó, melly főveget lelőtte.

Mint az árvíz ront elő az ellen,
Mint a sziklapart áll a magyar had,
A halálnak nevenapja van ma,
Előtte a vetések, arathat.

A vezér néz, mit csinál az ifjú
Zászlóalj, hah! mint előre látta,
Ott csatáz legkeserűbb dühével,
Az ellenség egymást sűrűn váltva.

Oda nyílik legtöbb ágyú torka,
Onnan hangzik legnagyobb kiáltás,
Onnan hangzik haldoklók ajkáról
A hazára a legsűrűbb áldás.

Hali, de mintha egyszer ingadozni

Látszanék a kis csapat zászlója,

Az ellenség helyéből kinyomta,

Haláltűzét soraira szórva.

„Hátrálnak ok! Kiált fel a vezér,

S oily hangon, melly túldörgi a vihart,

Emlékezzél esküdre, oh magyar;

Nem lépsz hátra, míg véred cséjje tart!”

S nézzétek, a csapat hallotta őt,

Hallotta és megállt, mint sziklafal,

Melly földbe nőtt, megállt és megvívott

Az ellen végtelen soraival.

Megnyeré a harczot a magyar kéz,

A kis csapat együtt helyén vala,

Egyik fele élteté hazáját;

Másik fele a honért meghala.

A cigányfajú honvéd.

Bal arczán és tomporáján kapott tetemes sebei következtében kórházban feküdt Bandi, a cigányfajú honvéd.

Jól, gyöngéden gondoskodtak róla ételben, italban, ápolásban. – Kevés idő alatt gyógyulófélben volt; de kimennie még nem volt szabad.

Nehezen esett ez Bandinak mindig; nyugtalan lett pedig egészen, mikor meghallotta, hogy zászlóaljok holnap után nagy csatába fog menni.

Kérte, sürgette az orvost, hogy siessen a gyógyítással; mert ő a „nagyanyjának sem marad tovább holnapnál” a kórházban.

Az orvos megvizsgálta Bandi sebeit, s biztatta, hogy 10-12 nap alatt tökéletesen begyógyulnak; nyolcz napig azonban semmi esetre sem mehet még ki a kórházból.

Bandi a következő éjszaka elszökött.

Vácznál egy zászlóaljat őrnagyuk a legveszélyes pont ellen vezet. – Ha azon pont elfoglaltathatnék: a nagy, az eldöntő csata a magyarok diadalával végződne be.

Ezt mind jól tudta a zászlóalj.

De a veszélyes pont makacsul védetett; ezerek elesése nélkül közelíteni sem lehetett az iszonyú golyózápór miatt.

Kétszer vezet a zászlóalj, kétszer veretik vissza.

Harmadszor elszántan indul a csatának a dicső zászlóalj, s már jóval előbbre nyomult, mint két ízben.

De az ellenség is megfeszíti minden erejét, tigrisként vivnak Götz emberei; s az őrnagy belátja, hogy minden embere elvesz, ha vissza nem vonul,

„Jobbra át!” – kiáltja az őrnagy.

A zászlóalj nem mozdul.

„Jobbra át!” – ordítja dühösen az őrnagy.

„Semmi jobbra át” – zúgás halik a zászlóaljtól, sőt azon perczben kiugrik egy barna honvéd, s szuronyt szegezve az őrnagyra, így kiált neki:

„Semmi jobbra át! – hanem előre őr nagy.”

Az őrnagynak örömszikrák villognak szemeiben.

– Lelkesülten kiáltja: éljen Kossuth! – s – rohanva vezet dicső zászlóalját a veszedelmes pontnak.

A pont elfoglaltatott; a dicsőséges diadalt ezen zászlóalj vívta ki.

De a csatamoraj elhangoztával számadásra vonatott a barna honvéd.

Bandi volt, a kórházi sebesült.

Büntetés szabott rá hallatlan merényeért.

Bandi nem szólt; de midőn látta, hogy büntetést csakugyan kellend kiállnia, balarczára és tomporájára mutatva így szólt a tiszt kar között álló őrnagyához:

„Őrnagy úr! én még nyolcz napig ispitában vagyok.”

Az őrnagy könnyezve ölelte magához Bandi barátját, a cigányfajú honvédet.

Hadi jellemvonások.

Mikor Bem kiverte Orsovánál az ellenséget; az orsovai lakosság nemzeti szín zászlókkal, koszorúkkal jött elébe.

Egy kis leány odaborult elébe, megcsókolta kezét és azt monda neki:

„Én sokszor álmotam az istennel, mindég ilyennek álmotam, mint te vagy.”

A körülálló nép elbámult rajta, s mindnyájan azt állíták, hogy e nyilatkozatra a gyermeket senki sem tanítá.

Igaz, hogy a kinek Bemről fogalma akar lenni, ismernie kell a mythologia hőseit, mindent, a mit a poézis, a mit a képzelet teremt: hogy tudhassa azt, a mit Bem véghezvitt.

Nemzetőri küzdelem kupaczkok ellen.

Veszprémmegye egyik helységében, hol a bakter a toronyhói leste a horvátok jövetelét, – egyszerre csak félre kezdik verni a harangot, s a falu népe közt iszonyú lárma közt terjed el a hír, hogy már jön a horvát, itt az ellenség. A toronyból veres zászló tűzetvén ki, e jeladásra a szomszédfalvak népsége is mindenféle házi fegyverrel síkra száll. A százados csatarendbe állítja a puskás és lándzsás nemzetőröket, s hátuk mögé a fölkelte népet helyezi földözetül. Egy rósza mozsárjuk is volt, melyet ünnepélyek alkalmával az ezer mesternek nevezett kántor szokott volt elsütögetni, A taraczkot tehát, a tüzerkedű kántor vonakodása daczára is, fegyveres kíséret mellett magukkal vivék, hogy legalább nagyszerű durrogatással ijesszék el az ellenséget.

Így indult el vagy öt helység népe a horvátok ellen, kiknek száma a toronyőr állítása szerint,

noha a ködös idő miatt alig lehetett őket kivenni, – mintegy 300 főre mehetett. – A vászonnép, s az öregek és apró gyermekek szívmetező siránkozás közt váltak meg csatába indult hős atyjokfiától.

Midőn már vitéz seregünk nagy elszántsággal egy óranegyednyi messzeségre gyalogolna, – a százados, kinek szíve, nem tudni, a csatavágy vagy félelem miatt-e, igen dobogott, megállítja őket; és tisztelt barátját, egy, rokonai látogatására körükbe érkezett pesti üggyédet és nemzetőrtizedest, az összes ‘ nemzetőrség és fölkelt nép nevében arra kéri, hogy, miután ő a stratégia szabályaihoz valamennyiüknél jobban ért, szíveskednék a fővezérseget magára vállalni.

Erre harsogó éljen tölte be a lég ürét, s a pesti üggyéd és nemzetőr-káplár a benne öszpontosuló bizalmat érzékenyen és nagy minákkal megköszönvén, stratégiai szabályok szerint intézendő hadi operációját legelőször is azzal kezdő, miszerint az ellenség hollétének kikutatására a legválogatottabb 12 fegyveres nemzetőrt, s a kántort rettentő mozsárral együtt haladék nélkül elküldé.

A kántorra villámcsapásként hatott e parancsolat, – és ő egy ideig férfiasan ellene is szegült, állítván, hogy 24 embernek és egy rós mozsárnak annyi sok száz ellenség és ágyú ellen kiindulni, a legvakmerőbb életkoczkáztatás. Azonban a fővezér nem akart elállani a mértanilag kiszámított hadi tervétől, s miután a kántor uram ellen a hátra-

maradás szerencsájében részesülő népség halálos fenyegetődzések közt kikelt, – mit volt mást tennie, kérlelhetlen fátumának megadta magát, hanem szív-erősítőül ugyancsak meghajtá a kotyogót.

„No zsámfutter! – most már menjünk! – szóla a nekibátorodott kántor elhatározottan; – most már ha kell százai is lövök egymás után; hanem instálom fővezér urat, tessék mellém 4 embert rendelni, ki mozsaramat folyvást töltsé, hogy minél szaporábban menjen a puffogatás.” – Kívánata teljesítetek, és a kántor földözetével együtt portyázní indult.

A hátrahagyott sereg némán fülelt, hogy mikor kezdődik már a csetepaté. – Az elindult előcsapat is meg-megállt, s majd felágaskodva, majd hasra fekvé leskelődött, hogy hol hát az ellenség; – a kántor minden állomásnál kicsiholt és meggyújtá a koczaágyú elsütésére használandó zsidóbórt alias: laplót. Elöttem tűz, mögöttem víz, – gondola ő, s annyiban betűről betűre igaza volt, a mennyiben keze közt az égő tapló pislogott, hátán pedig halálos verejtek csurga le. Illy helyzetében ismét egy nagyot húzott a kulacson, mi annyira elkápráztatá szénét, hogy kis idő múlva a ködfátyolon át csakugyan falami ellenségformát kezdé látni.

„Megálljunk barátim! – szóla a kántor! – Csitt! mkjatos le, – amott az ellenség ni!”

És a megijedt nemzetőrök lebuktak, s egyszerre ekik is úgy tetszett, mintha ellenséget látnának,

kik egymás mellett, épen úgy mint ők, a szántóföldön lebukva s összekuczorodva várnak reájuk.

És kántor uram bátorsága a jóféle somlyaitól tetőpontra hágván, így kezdte okoskodni: Itt mindenestre legczélszerűbb lesz megállapodni, azaz. az ellenséghez tovább nem közeledni, és a lehető legsűrűbben a *légbe* lövöldözni, mert erre az ellenség könnyén megijedhet és futásnak eredhet; – ha pedig nem tenné ezt, akkor a hátrahagyott vitézseregök meghallván a durrogást, segítségökre jó!

Még be sem végzé ez okoskodást, s a taraczk már is iszonyú durranással sült el keze alatt, s harczias buzdítására a nemzetörök is majd egyenkint, majd egyszerre ugyancsak ropogtaták fegyvereiket. – közbe-közbe nagy harangként szólván bele a rősz mozsár Hatalmas hangja.

E vitéz tüzelés egészen tűzbe hozá a menny és pokol ellen elszántan küzdő hőseinket úgy, hogy akár késő estig sütögették volna fegyvereiket, – ha t. i. lőporuk el nem fogy.

„No most már mitévők legyünk? – szóla a kántor e hősi actus által egészen kipirulva – a puska-por elfogyott, segítségünk nem jó, – s az ellenség a mint látom, meg sem mozdult helyéből.

– De hát ha megmozdul! – jegyzé meg egy nemzetőr.

– Sőt bizonyisten már mozog is! – ordítá a kántor, mire a nemzetörök elhánýván fegyvereiket – utczu neki, vesdd el magad! – olly gyorsan

kezdték futni, hogy pályanyertes agárral sem lehetett volna őket utolérni. Erre már kántor uramnak is inába szállt a bátorság s ő sem mulasztá el nyomban követni az üdvös példát, a nélkül, hogy a falu dicsőséges ágyútelepét magával vinni eszébe jutott volna. – Tüzérsegédei is a nagy sietségben ott felejtették a czipra szűrt, egyet kivéve, ki sánta levén, nem tudott szaladni.

S im a futó előcsapatnak milly nagy lőn az ő meglepetése, midőn hátrahagyott seregök állásának helyére érvén, ennek csak hült helyét találák. Ez még inkább ijesztőleg hatott reájuk, s futásukat csak kettőzteté.

A mint a faluhoz értek, még nagyobb vala meglepetésük. A nagy vitéz sereg, – melly az előcsapat sűrű puffogatását inkább ellenséges tüzelésnek vélte, s e miatt ideje korán visszavonult. azaz, nyakrafőre megszaladt, – most választott fővezérok, a pesti ügyvéd strategikus terve szerint, a fehérnép- és gyermekekkel együtt a falu sánczolásán, vagy inkább körülárkolásán dolgozott, nehogy az ellenség könnyű módon elfoglalja, s elpusztítsa vagyionukat.

A kántor látván, hogy a nagy sereg még az ő kis csapatánál is poltronabb, – még ki sem lihegte magát egészen, s rettenlő szemrehányásokkal támadá meg az egész sánczoló sereget, hogy miért nem jöttek segítségökre, s miért tették ki őket a legnagyobb veszélynek?

Erre száz meg száz kérdéssel ostromolták a kántort, mik leginkább oda mentek ki: valljon jön-e s közel van-e már az ellenség?

– A mi kemény tüzelésünk ugyan eleinte ropant pusztítást telt köztük – szóla a kántor – s meg is szalasztotta őket; de aztán kifogyván löporunk, kénytelenek valánk visszavonulni; – s most már alkalmasint előre fognak nyomulni, s elfoglalják helységünket.

„Jézus Mária! oda vagyunk! – Siessünk a munkával!” – kiáltozott a megrémült nép.

S a mint a sánczolást a legnagyobb kétségbeesés közt folytaták, – egyszerre csak a csatamezőn hagyott mozsárral s néhány fegyverrel együtt közéjük dőczög azon sánta vitéz, kit a kántor tüzer-segédül használt a taraczknál.

A fővezér és a nép kíváncsian rohanák meg az elocsapat utó-maradványát, s ismét az ellenségről tudakozódtak.

– No ugyan ti megjártatok a bolondját! – szólt asánta tüzer jóízű kaczagással, – hisz nincs ott még csak híre is az ellenségnek! A mit kántor uram és a többi puskás urak a ködben és a bortól káprázott szemökkel ellenségnek néztek, s a mitől lóhalálában futottak, nem volt egyéb – mint egy széltében sok apró trág a-kupacz!

Kupacz-e?! – szólt az egész vitéz sereg száj-és szemmeresztve! – No ugyan mi megjártuk! A sánczoláson dolgozó nép szégyen, boszanko-

dás, nevetés s kölcsönös gúnyfaggatódzás közt volt hajlékaiba.

A kántor, mozsarával tanúsított vitézsége hírére erőnek erejével fen akarván tartani, álmításnak nyilvánítá a sánta tüzer beszédét, s mindenkkel azt akarta elhíttetni, hogy az ellenség a kupaczkok mögött állt, s az ő tüzelése szalasztá meg a horvátokat.

A toronyőr, ki tévedésből annyira elbolondítá a népséget, alig bírt megmenekülni néhány feldühödt vitéznek körmei közül.

A stratégia szabályai szerint működött pesti ügyvéd és nemzetörtizedes pedig másnap búcsút vévén szülőhelyétől és rokonaitól, ezek egyike az elvá-láskor kérdé tőle: „No öcsém, mikor jössz ismét hozzánk?” – – „majd ha ismét vezérre lesz szükségök – a kupaczkok ellen.”

JELLEMVONÁSOK HADI ÉLETÜNKBŐL.

I.

Erdélyi hadseregünknek egyszer nagyon kezdetek fogyni golyói. Az egyik honvéd aggasztóan beszél erről. – Ne búsulj – mond a másik honvéd – ha kifogyunk a golyóból, elővesszük tábornokunkat, van abban golyó elég! kicsi is nagy is.

II.

Komárom várát márcziusban nagyon megszorította Weiden és Simunich. A komáromiak tudatják ezt a kormányzó elnökkel, és ez ir Bemnek levelet, kéri őt, hogy siessen Komáromnak segítségére. – A hadvezér erre következő pár szót válaszolt: Ha Komárom olyan vár, millyennek híresztelik, akkor az ellenség nem fogja bevehetni, és nekem semmi dolgom ottan; ha pedig a vár bevehető, akkor ne aggódjék a tisztelt honvédelmi bizottmány, majd beveszi Bem is; itt pedig jelenlétem mulhatianul szükséges és nélkülözhetlen.

A kilenczedik zászlóalj századosa.

Törvény ellen vétett a legjobb katona,
Az egész seregben
Senki senki sincsen,
Ki róla valami dicsőt ne mondana;
Miért kellett néki
Törvény ellen vetni?
Most e vétke miatt meg keilend halnia.
Tizenkét csatában dicsőséggel harczolt,
Mindig legelől ment,
Soha meg nem rettent,
Győzelem nélkül nem hagyta el a harczot
Miért, ott nem találta
Egy golyó halálra? . . .
Most a vesztőhelyen keilend meghalnia.

Könnyezett a bíró, mikor elítélte
Legjobbik barátját;
És mind, a kik látják,
Maga a vezér is könnyeket sir érte,
S keserűen sírva
Nevét aláírja,
A legjobb vitéznek így kell meghalnia.
Az ítélő bíró kéri a kegyelmet,
És vitéz társai,
A sereg jobbjai,
Érte könyörögni a vezérhez mennek.
Az fejével inte,
Hogy kegyelem nincsen,
A legjobb vitéznek meg keilend halnia.
Az egész zászlóalj oda megyén hozzá,
Sírnak, könyörögnek,
Az egész seregnak,
Bocsánatot kérő szavát érte hozzák.
A vezér nem enged,
Búsan odább mennek.
A legjobb vitéznek így kell meghalnia.
Bekötik szemét a legjobb katonának,
Letérdel a földre,
Szemei befödve,
A ki annyit nézett szembe a halálnak,
Kinek anyyi harcza
Nem változott arcza,
A legjobb vitéznek így kell meghalnia.

Nézik, hogy nem jön-e még fehér kezkenő,
Sokat néznek hátra
Kegyelemre várva,
Mind hiába, onnan a kegyelem nem jó,
A fegyver elpattan,
A hős eldül holtan.
Miért nem lehetett harcban meghalnia.
A törvény betöltve, a szív is betöltve
Tele fájdalommal,
Tele szánalommal,
Maga a vezér is ágyára ledőlve
Zokog mint a gyermek,
Legjobbik hősének,
Illy gyászhalállal méri kellett meghalnia?